

HET TIJDSCHRIFT
VOOR DE

Politie

ONAFHANKELIJK OPINIEBLAD • NUMMER 4 • 2025 • [WEBSITEVOORDEPOLITIE.NL](https://www.websitevoordepolitie.nl)

POLITIE

FORENSISCHE OPSPORING

PLAATSVERVANGEND KORPSCHIEF WILBERT PAULISSEN

**“De rek is uit onze mensen,
maar nog niet uit de organisatie”**

→ pagina 16

ONDERZOEKER JERÔME LAM

**“Binnen de politie krijgt de samenwerking
met burgers steeds meer structuur”**

→ pagina 35

Politiestrategieën

VERBINDING EN SAMENWERKING ZOEKEN

Wil jij als professional in (inter)nationale netwerken op strategisch niveau functioneren? Of ben je een leidinggevende of beleidsadviseur die onderzoeksresultaten beter wil kunnen duiden?

De Master of Science in Policing koppelt jouw eerder opgedane ervaring, ontwikkelde vakmanschap en vakkennis aan een breed wetenschappelijk perspectief op de politiefunctie. De MSc Policing is een unieke wo-master met een stevige onderzoekscomponent.

De Politieacademie verzorgt deze opleiding al 21 jaar in samenwerking met Canterbury Christ Church University en de Deutsche Hochschule der Polizei (DHPol).

MASTER OF SCIENCE IN POLICING

De driejarige deeltijdopleiding is grotendeels Engelstalig en de studielast bedraagt 20 uur per week. Vanwege het internationale karakter zijn alle examens in het Engels.

Jaarlijks start één groep van minimaal 8 en maximaal 18 deelnemers. Het eerstvolgende startmoment is september 2026.

Wil jij meer over deze wo-master weten?
Mail naar msc.policing@politieacademie.nl
of meld je aan voor:

- De online-voorlichtingsbijeenkomst op donderdag 5 februari 2026 van 16.00-17.00 uur
- De voorlichtingsbijeenkomst op donderdag 16 april 2026 van 10.00-12.00 uur op de Politieacademie in Apeldoorn

POLITIEACADEMIE

**Canterbury
Christ Church
University**

Nieuwe strategieën

De landelijke politie bestaat twaalf jaar en daarom is herijking nodig. Het moet de politie flexibeler maken in het reageren op ontwikkelingen in de samenleving. Daarom wordt er gesproken over nieuwe organiseringsprincipes. Belangrijk onderdeel van de organiseringsprincipes zijn de gekozen politiestrategieën, als overkoepelende filosofie voor de wijze van werken. Voorbeelden van politiestrategieën zijn gebiedsgebonden politie, probleemgerichte politie, intelligencegestuurde politie en data-gedreven politie. De artikelen in dit nummer kunnen hun bijdrage aan de discussie leveren.

Strategieën worden gezien als een benadering of plan waarmee op langere termijn doelstellingen van een organisatie kunnen worden gerealiseerd. De vraag is echter of de opgave van de politie in langetermijndoelen is te omschrijven. Bij een dienstbare organisatie als de politie ligt de opgave *buiten*. Maar wat is die opgave? Vaak worden doelen genoemd als het vergroten van veiligheid, het terugdringen van criminaliteit en het handhaven van maatschappelijke vrede. Maar zijn dit specifieke politiedoelen waarop de politie verantwoordelijk gehouden kan worden? Ik zou zeggen van niet.

Wat is dan de opgave van de politie? De politie kent een wettelijke taak in het handhaven van de rechtsorde en het hulpverlenen aan mensen die dat nodig hebben. In 'De betekenis van de politie in de samenleving'¹ kwam naar voren dat de politie dit vooral doet daar waar dat nodig is. Dat is op plekken, in situaties en rond fenomenen waar het normale verstoord wordt of waar het dreigt mis te gaan. De politie heeft daardoor *in het*

hier en nu een vangnetfunctie, bij de scherven van de samenleving of – beter – net voordat iets stuk gaat. De politie voorkomt ellende en als dat niet lukt, dan treedt ze op door de rechtsorde te handhaven en door hulp te verlenen. Op een manier die van de politie mag worden verwacht: integer, betrouwbaar, moedig en verbindend.

Kun je dan spreken van langetermijndoelen? Natuurlijk helpt het als criminele kopstukken worden aangepakt, maar dit lost fundamenteel niets op. De onderliggende maatschappelijke vraagstukken blijven bestaan. Om de vraagstukken meer fundamenteel aan te pakken heeft de politie de mogelijkheid om vanuit haar expertise en informatiepositie andere partijen, zoals overheid en partners, te adviseren of zelfs te mobiliseren tot actie. Dat geldt kleinschalig, in een wijk rond een buurtprobleem, en ook in het groot, bij fenomenen als cybercriminaliteit. De politie kan, geholpen door het bestuur, anderen aanzetten om hun verantwoordelijkheid te nemen in de aanpak van maatschappelijke vraagstukken. Verbinding en samenwerking zoeken, kennis en expertise delen en tegelijkertijd 'er zijn als het nodig is' om het recht te handhaven en hulp te bieden.

Zo komen we nog een andere strategie voor de politie op het spoor, namelijk meer netwerkgericht werken en in verbinding zijn met anderen om hen te stimuleren om maatschappelijke vraagstukken bij de wortel aan te pakken. •

¹ Hoorn, J. van en Dijk, A. van (2024). *De betekenis van de politie in de samenleving*. Politie.

Jaco van Hoorn
Hoofdredeur

Foto: Meesters Multi Media

6

Rijker verantwoord is een politie-strategie om breder en dieper **inzicht** te geven in de inspanningen, opbrengsten en effecten van politiewerk. Criminoloog **Shanna Mehlbaum** en lector **Nicolien Kop** pleiten voor structurele aandacht voor rijker verantwoord op de thema's van de Veiligheidsagenda.

Foto: Meesters Multi Media

10

Strategieën zijn goed, tot ze in de weg staan van het werken als één politie. In dit artikel introduceren de auteurs een metaniveau: **vermogens**. Denken vanuit vermogens maakt het mogelijk om te komen tot **universele werkings-principes** zonder afstand te doen van de specifieke strategie.

Foto: Esther de Cuijper

16

Nicolien Kop en **Ruben Boomsma** spraken met **Wilbert Paulissen** over zijn opvattingen over politiestrategieën. Volgens hem zal de toekomst van de politie altijd draaien om **data, techniek en human intelligence**. Drie componenten die in samenhang elkaar enorm versterken.

Coverfoto
Meesters Multi Media

Colofon

Nummer 4, jaargang 87

Verantwoordelijk uitgever

Mr. Stephan Svacina
Gompel&Svacina bv
Antwerpen / 's-Hertogenbosch
info@gompel-svacina.nl
www.gompel-svacina.eu

Hoofdredacteur

Drs. Jaco van Hoorn MPA

Redactie

Dr. Maud van Bavel, Ruben Boomsma
MSc, Marcel Bruinsma MBA, dr. mr.
Barbara van Caem, Stan Duijf MSc,
Nicolien Kop, dr. Edwin Kruisbergen,
dr. Wouter Landman, mr. dr. Joery
Matthys, prof. dr. mr. Marc
Schuilenburg, dr. Sara Stronks,
prof. dr. Pieter Tops

Eindredactie en redactieadres

Jan van Balkom MA
+31 (0)6 13470687
Achterstraat 95
5268 EB Helvoirt
jan.vanbalkom@gompel-svacina.nl

Boekenredactie en recensies

Dr. mr. Barbara van Caem
Alpen Rondweg 23
1186 CV Amstelveen

Foto: Meesters Multi Media

21

Stopformulieren zorgen ervoor dat agenten **bewuster nadenken** voordat ze iemand staande houden en **transparanter** kunnen zijn over de redenen van een controle.

Foto: Meesters Multi Media

41

De snelheid van AI-ontwikkelingen leidt bij de politie tot gevoelde urgentie en tot het risico steeds achter de feiten aan te lopen. **Schuilenburg** en **Giebels** van de Wetenschappelijke Adviesraad Politie (WARP) stellen dat de tijd van **vrijblijvendheid en experimenteren voorbij** is.

En verder

Columns

- 15 **Thom Snaphaan:**
Crime scripting: nuttig, maar geen wondermiddel
- 25 **Janine Janssen:**
Gezocht: gendersensitieve generaal
- 40 **Ruben Boomsma:**
De Nationale Politie kan niet zonder EBP

En meer ...

- 26 **Bart Engels & Corine Brouwer:**
Wet 'Gegevensvergaring openbare orde'
- 31 **Jasper de Paepe:**
Gebiedsgebonden en informatie-gestuurd politiewerk
- 35 **Jerôme Lam:**
Groeiende burgerparticipatie bij vermissingen

Vaste rubrieken

- 30 **Gelezen**
- 46 **Geslaagd**

Verder lezen op de website

Advertenties

Irene Schaddelee-Pesch
+31 (0)6 23700323
info@is-acquisitie.com

Abonnementen

Het Tijdschrift voor de Politie verschijnt vier keer per jaar en is gratis voor politiemensen. Overheid/instelling/zakelijk: €182,50. Privépersoon: €91,50.

Abonnementen lopen per kalenderjaar en worden automatisch verlengd, tenzij uiterlijk 30 dagen voor de vervaldatum bij onze abonneeservice wordt opgezegd.

Abonneren kan via www.websitevoordepolitie.nl of via onze abonneeservice.

Gompel&Svacina Abonneeservice

Postbus 105
2400 AC Alphen aan den Rijn
Tel. NL: 0031 (0)172476085
Tel. BE: 0032 (0)25888745
E-mail: TVP@spabonneeservice.nl

TUSSEN STURING

De praktijk van rijker

verantwoorden

EN LEREN

Op basis van de ervaringen van inmiddels opgestarte thematische expertgroepen zijn enkele – voorlopige – leerpunten geformuleerd voor de praktijk van rijker verantwoorden. Deze inzichten dragen niet alleen bij aan rijker verantwoorden als sturingsstrategie, maar ook aan de verdere ontwikkeling van een lerende politiepraktijk. In dit artikel gaan we hier verder op in.

Rijker verantwoorden is een strategie die de politie sinds enkele jaren inzet om breder en dieper inzicht te geven in de inspanningen, opbrengsten en effecten van politiewerk. Tegelijkertijd fungeert rijker verantwoorden als vliegwiel voor het versterken van een lerende en adaptieve organisatie. Op verschillende plekken binnen de politie wordt geëxperimenteerd met rijker verantwoorden. Op landelijk niveau gebeurt dit in het kader van de Veiligheidsagenda 2023-2026. In deze versie van de agenda is nadrukkelijk benoemd dat de streefcijfers worden beschouwd vanuit een meerjarig perspectief, met veel aandacht voor duiding, het verhaal achter de cijfers en het te bereiken maatschappelijk effect (Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2022: 6). Deze elementen sluiten goed aan bij de gedachte achter rijker verantwoorden.

Thematische expertgroepen

Op initiatief van de politie is daarom in 2023 voorgesteld om thematische expertgroepen rijker verantwoorden in te richten voor de thema's op de Veiligheidsagenda. Deze expertgroepen richten zich op de volgende thema's: ondermijning, mensenhandel, cybercrime,

gedigitaliseerde criminaliteit, online kindermisbruik en maatschappelijke ongenoegen. Het doel van de expertgroepen is te komen tot verdieping en verbetering van de aanpak, en om de meerwaarde van het politiewerk en de interventies verder te vergroten. Daarmee wordt beoogd om te werken aan een rijkere praktijk van sturen en verantwoorden, zowel binnen de politie zelf als in relatie met gezagen en andere stakeholders (interne notitie, 29 augustus 2023).

Opzet onderzoek

De expertgroepen rijker verantwoorden voor de Veiligheidsagenda bieden de mogelijkheid te onderzoeken hoe verticale rijkere verantwoording kan plaatsvinden, ook in samenwerking met veiligheidspartners. Om gedurende dit proces lering te trekken uit de opgedane ervaringen, heeft de politie de Politieacademie gevraagd het ontwikkelproces van de expertgroepen te volgen. Zo kan tussentijds én achteraf waardevolle kennis worden opgedaan. Dit artikel is gebaseerd op de bevindingen uit de eerste anderhalf jaar van dit actieonderzoek (eind 2023 tot medio 2025). De bevindingen zijn afkomstig van 25 observaties

Over de auteurs

Shanna Mehlbaum MSc is criminoloog en eigenaar van Mehlbaum onderzoek. Dr. Nicolien Kop is werkzaam als lector Criminaliteitsbeheersing & Recherchekunde aan de Politieacademie en als Vertrouwenspersoon Integriteit (misstanden) bij het Klokkenluiders/Meldpunt Politie.

van de expertgroepen en sturingsoverleggen. Daarnaast zijn 22 interviews gehouden met de sleutelfiguren van de politie, het ministerie van Justitie en Veiligheid en VNG, tevens zijn relevante documenten geanalyseerd. In wat volgt bespreken we de belangrijkste bevindingen.

1. Complexiteit van rijker verantwoorden

Dat cijfermatige doelstellingen slechts een beperkt beeld geven van de resultaten van politiewerk, staat nauwelijks ter discussie. Binnen ons onderzoek zagen we in beginsel breed draagvlak voor het 'rijker' in kaart brengen van de resultaten en effecten, om meer recht te doen aan politiewerk. Een vaak genoemd voorbeeld van een cijfermatige doelstelling die volgens betrokkenen weinig betekenisvol is, betreft het jaarlijks aanpakken van 1.530 criminele samenwerkingsverbanden (doelstelling voor ondermijning voor 2025, Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2022). De vraag is echter: wat is dan wél betekenisvol?

Tijdens het onderzoek bleek dat de term rijker verantwoorden niet altijd helpend is om die volgende stap te maken. Het begrip is tamelijk abstract en omvat meerdere dimensies. Het dient een antwoord te zijn op actuele verantwoordingsvraagstukken (Kruisbergen, 2022), maar moet ook 'prikkelen tot het leveren van het denkbare werk' (Scherpenisse et al., 2020: 5). Een kernelement van rijker verantwoorden is bovendien dat het gaat om leren van opgedane ervaringen en het doen van aanpassingen op basis daarvan (Nap et al., 2020).

In de praktijk zagen we dat respondenten veel verschillende interpretaties hebben van wat rijker verantwoorden inhoudt. Dit vertaalde zich in verschillende verwachtingen over wat de opbrengst van de expertgroepen. Daarbij kwam een onderscheid naar voren tussen betrokkenen die de nadruk leggen op (verticale) verantwoording en degenen die rijker verantwoorden vooral zien als een manier om te leren en de aanpak te verbeteren. Zoals Scherpenisse et al. (2019; 2021) eerder ook constateerden, hebben besluitvormers vooral behoefte aan verantwoording die voldoende robuust is en houvast biedt om prioriteiten te stellen en beslissingen te nemen over de inzet van menskracht en middelen. Zij ambiëren dan ook een concreet rijker verantwoordingsproduct op de thema's van de Veiligheidsagenda.

Draagvlak bij interne en externe (beoogde) deelnemers is een essentiële randvoorwaarde

Hoewel dit niet haaks hoeft te staan op verdiepen, leren en 'prikkelen', geeft het wel duidelijke richting aan de opbrengsten (of output) van de expertgroepen.

2. Representativiteit

Kiezen voor een concreet rijker verantwoordingsproduct als doel van de expertgroepen kan er in elk geval toe bijdragen dat de neuzen meer dezelfde kant op staan. Een volgende belangrijke vraag is dan: hoe zorg je dat de opbrengst voldoende representatief is en recht doet aan de landelijke inzet en effectiviteit (Scherpenisse et al., 2020; Kruisbergen, 2022; Mattys, 2022)? Waar dit voor (wetenschappelijk) onderzoek vanaf het begin een centraal vraagstuk vormt, krijgt het in de literatuur over rijker verantwoorden nauwelijks aandacht. Vanuit het perspectief van leren en mobiliseren is dat deels te begrijpen, maar bij verticale verantwoording, zoals in het kader van de Veiligheidsagenda, is dit een cruciaal vraagstuk. Immers, korpsleiding, Ministerie van Justitie en Veiligheid, het Openbaar Ministerie en de VNG moeten kunnen inschatten hoe betekenisvol de uitkomsten van het rijker verantwoorden zijn.

In de praktijk bleek het lastig om te bepalen wie de juiste in- en externe experts zijn om een robuust en representatief beeld te schetsen op de thema's. Ook het bepalen van welke informatie er nodig en beschikbaar is, verloopt niet altijd eenvoudig. Vooral bij thema's die sterk overkoepelend zijn en geen landelijk

Werken aan een rijkere praktijk van sturen en verantwoorden

Bronnen en verder lezen

- Kruisbergen, E. (2022). De valkuilen van rijker verantwoorden: Verhalen zijn soms ook maar 'verhalen'. *Het Tijdschrift voor de Politie*, 84(4), 10-15.
- Matthys, J. (2022). Conceptualisatie van 'rijker verantwoorden': Op zoek naar samenhang. *Het Tijdschrift voor de Politie*, 84(4), 6-9.
- Mehlbaum, S. & Kop, N. (2025). *Onderzoek Buitenspiegel. Tussentijdse bevindingen onderzoek naar Rijker verantwoorden voor de Veiligheidsagenda*. Politieacademie.
- Ministerie van Justitie en Veiligheid. (2022). *Veiligheidsagenda 2023-2026*. Pdf.
- Nap, J., Vos, J., & Los, C. (2020). *Rijker verantwoorden: Waarom, waartoe en hoe dan? Wat hebben we geleerd en welk ontwikkelperspectief zien we?* Apeldoorn: Politieacademie.
- Scherpenisse, J., Van Twist, M.J.W., & Van Delden, M. (2019). *Verrijken van verantwoording: Inzichtelijk en interactief maken van afwegingen rond de aanpak van ondermijning* (NSOB Working Paper). NSOB.
- Scherpenisse, J., Vos, J., & Van Twist, M. (2021). *Rijker verantwoorden [met regie]*. NSOB. Rijker verantwoorden, met regie.
- Vos, J., Nap, J., & Los, C. (2020). *Rijker verantwoorden over de aanpak van ondermijning op Rotterdam Zuid*. Politieacademie; RONT Management Consultants; Politie Eenheid Rotterdam.

geformuleerde aanpak kennen, zoals bij het thema ondermijning, vormt dit een aanzienlijke uitdaging.

Zeker bij verticale verantwoording is het daarom van belang in een vroeg stadium te bepalen hoe de representativiteit kan worden gewaarborgd. Cruciaal daarbij is het samenbrengen van kennis uit de regionale teams, zodat overkoepelende inzichten ontstaan. Het gaat dan zowel om kennis uit de operatie en de informatieorganisatie, als om expertise van de belangrijkste ketenpartners. Een extra dimensie kan worden toegevoegd door ook inzichten uit de wetenschap of andere organisaties te betrekken.

3. Expertgroep mensenhandel

Een expertgroep die in de eerder geschetste complexiteit haar weg heeft weten te vinden, is de expertgroep mensenhandel. Deze expertgroep is erin geslaagd om met ketenpartners inhoudelijk in gesprek te gaan over de aanpak, duiding te geven aan de cijfers en regionale informatie bij elkaar te brengen. Ook zijn ketenpartners gemobiliseerd om betekenisvolle, nieuwe informatie te analyseren. Hoewel de expertgroepen nog lopen, hebben we op basis van deze casus reeds enkele voorlopige succesfactoren geïdentificeerd.

Een belangrijke succesfactor was dat de organisatie en het handelen lagen bij de adviseur van het landelijke portefeuilleteam Vreemdelingenzaken, migratiecriminaliteit en mensenhandel (VMM). Deze adviseur beschikte al over een landelijk en regionaal netwerk op het thema, zowel binnen de politie als bij ketenpartners. Dit maakte het eenvoudiger de juiste deelnemers voor de expertgroep te selecteren. Helpend daarbij was dat mensenhandel een redelijk afgebakend thema

is, met vaste professionals die zich hiermee bezighouden, zoals een landelijke officier mensenhandel.

Daarnaast hadden de regionale teams reeds ervaring met rijker verantwoorden en hiervoor een eigen format ontwikkeld. Er bestond dus draagvlak voor de werkwijze van rijker verantwoorden. Tevens kreeg de adviseur ondersteuning van een trainee die zich specifiek richtte op rijker verantwoorden. Deze trainee had de ruimte om in de eenheden het gesprek te voeren over 'wat gaat goed en wat kan beter', en hielp bovendien bij de organisatie en voorbereiding van de expertgroepen. Tot slot besteedde deze expertgroep veel aandacht aan voorbereiding en terugkoppeling. Vooraf werd beschikbare informatie verzameld, geanalyseerd en gedeeld met de deelnemers. Ook kregen de deelnemers een voorbereidingsopdracht. Verder kende de expertgroepen een duidelijke structuur en werd van de bijeenkomsten een verslag gemaakt. Dit verslag dient als input voor het Landelijk Overleg Veiligheid en Politie (LOVP). In hoeverre de uitkomst van deze expertgroep leidt tot daadwerkelijke verbeteringen in de aanpak en/of tot aanpassingen in de volgende Veiligheidsagenda, is op dit moment nog niet vast te stellen.

Conclusies en vervolg

Het traject van de expertgroepen laat zien dat rijker verantwoorden binnen een verticale en multidisciplinaire verantwoordingsstructuur geen eenvoudige opgave is. In plaats van een lineair proces van A naar B, vraagt het vormgeven van verantwoording om voortdurende afstemming en bijsturing tussen verschillende interne en externe betrokkenen. De uitdaging hierbij is om in deze complexe beleidsmatige omgeving de motivatie en het draagvlak van alle betrokkenen hoog te houden. Bij het beschrijven van de bevindingen zijn al meerdere leerpunten benoemd. Ter verdere ontwikkeling van rijker verantwoorden voor de Veiligheidsagenda formuleren we aanvullend drie aanbevelingen.

1. *Begin klein en doelgericht.* Om de meerwaarde van de expertgroepen zichtbaar te maken en aan strategische verwachtingen te voldoen, is het belangrijk om vanaf de start toe

te werken naar een concreet product waarin de opbrengsten van de expertgroepen worden samengebracht. Dit creëert een gezamenlijk doel en voorkomt dat bijeenkomsten verzanden. Op basis van opgedane ervaringen en actuele behoeften kan dit product bij iedere editie verder worden verbeterd en aangepast.

2. *Begin bij de randvoorwaarden.* Draagvlak bij interne en externe (beoogde) deelnemers, in combinatie met voldoende capaciteit voor de organisatie van de expertgroepen, zijn essentiële randvoorwaarden. Wanneer hier niet aan kan worden voldaan, is de kans groot dat de expertgroepen stranden. Dit vraagt om een kritische beoordeling voordat met een traject wordt gestart. Indien niet aan de randvoorwaarden kan worden voldaan, is het raadzamer (nog) niet te beginnen, om teleurstelling over geschepte verwachtingen te voorkomen.

3. *Zorg voor organisatorische inbedding.* Om te komen tot een representatief landelijk beeld van de inspanningen, resultaten en effecten

Er wordt **geëxperimenteerd** met **rijker verantwoord** in het kader van de **Veiligheidsagenda 2023-2026**

van de politie is het belangrijk dat in alle eenheden vergelijkbare informatie wordt opgehaald en verzameld. In de verschillende lagen van de politieorganisatie dient daarom structureel aandacht te zijn voor rijker verantwoord op de thema's van de Veiligheidsagenda. •

Vermogens als verloopstekker tussen verschillende strategieën

- 1 Dank aan Erik van de Sandt, Ruud Staijen, Ido Nap en de anonieme reviewers voor het reviewen van dit artikel.
- 2 Zie bijvoorbeeld: Onrust, S., & Voorham, L. (2013). Vier politiestrategieën tegen veel voorkomende criminaliteit. Effectiviteit en werkzame mechanismen. Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum.
- 3 Versteegh, P., van der Plas, T., & Nieuwstraten, H. (2010). *The Best of Three Worlds. Effectiever politiewerk door een probleemgerichte aanpak van hot crimes, hot spots, hot shots en hot groups*. Politieacademie.
- 4 Terpstra, J., & Salet, R. (2023). *Evidence-based policing. Bouwstenen voor een debat in Nederland*. Politie & Wetenschap.

Over de auteurs

Dr. ir. Mariëlle den Hengst werkt bij het programma Intelligence van de politie. Ze heeft daar onderzoek en innovatie in haar portefeuille. Drs. Hugo Wittekoek is programmadirecteur Intelligence. Hermen Sterrenburg is als programmamanager werkzaam bij het programma-team Intelligence en bij de Nationale Intelligence Voorziening. Dr. L. Tjeerd ten Brink werkt bij de politie als adviseur IV-regie op Intelligence en Opsporing.

Er zijn tal van politiestrategieën die bewezen bijdragen aan een effectieve aanpak van criminaliteit, onveiligheid en overlast. De ene strategie is niet per se beter dan de andere strategie. Bovendien kunnen strategieën naast elkaar bestaan. Het wordt vervelend als strategieën concurrerend of als beter dan een ander worden neergezet. Strategieën zijn goed, tot ze in de weg staan van het werken als één politie. In dit artikel introduceren we een metaniveau: vermogens. Denken vanuit vermogens maakt het mogelijk om te komen tot universele werkingsprincipes, vak-, IV- en organisatieontwikkeling, zonder afstand te doen van de specifieke strategie. Verschillende contexten vragen immers om verschillende strategieën.¹

Traditionele vormen van politiewerk, zoals ongerichte surveillance, snelle respons op meldingen en een louter strafrechtelijke aanpak van criminaliteit, dragen niet of nauwelijks bij aan het verminderen van criminaliteit, onveiligheid en overlast. Als reactie hierop zijn strategieën ontstaan voor een proactievare aanpak van criminaliteit. De drie bekendste en oudste hedendaagse modellen zijn die van *Community Policing* (COP), *Problem Oriented Policing* (POP) en *Intelligence Led Policing* (ILP). Deze zijn uitgewerkt in varianten als *Hot Spot Policing* en *Predictive Policing*. Meer recent krijgen varianten als *Evidence-Based Policing* (EBP) en *Data-Driven Policing* steeds meer aandacht. In tal van studies is van bijna al deze strategieën de effectiviteit aangetoond².

Strijd over de beste strategie

Zeker tot het begin van deze eeuw leken politiekorpsen of onderdelen daarbinnen elkaar te beconcurreren op COP, POP en ILP. Over de vraag welk model het beste is, werd geen overeenstemming bereikt. In de loop der jaren werd duidelijk dat het niet een keuze voor het ene of het andere model is, maar dat een combinatie van, afhankelijk van de context van het werk, tot de beste resultaten leidt³. Eenzelfde concurrentie lijkt nu met de nieuwere modellen of strategieën te ontstaan. *EBP* kent voor- en tegenstanders⁴ en *Data-Driven Policing*, dat bij de Nederlandse politie vorm krijgt via het CSAE-raamwerk (Collect, Store, Analyse, Engage)^{5,6}, lijkt door sommigen als beter neergezet te worden dan de intelligence-cyclus die (internationaal) voor

ILP wordt gebruikt, en andersom. Net als dat voor de oudere strategieën COP, POP en ILP geldt dat de een niet beter is dan de ander, zal dat ook voor de nieuwere strategieën gelden. De context bepaalt welk model tot effectief en efficiënt resultaat leidt.

Probleem van concurrentie

We moeten voorkomen dat we door te star te denken vanuit een bepaalde strategie elkaar in de weg staan. Strategieën hebben invloed op de inrichting van bijvoorbeeld de informatievoorziening, het vak, de wijze van besluitvorming/interveniëren en de inrichting van de organisatie. Zo worden functies bij Team High Tech Crime, het team waar CSAE is ontstaan, gekoppeld aan stappen in CSAE. En de intelligencetafels die op korpsniveau zijn ingericht om een doorlopende en gestructureerde informatiepositie op te bouwen op thema's van de veiligheidsagenda, werken langs de lijnen van de intelligencyclus. Als we willen werken als één politie, is het belangrijk dat we geen verschillende definities hebben, dat we elkaars taal spreken en kennis hebben van elkaars werkwijzen. Opleidingen zouden moeten leiden tot brede inzetbaarheid. We moeten voorkomen dat we verschillende beroepen doen op dezelfde schaarse resources, bijvoorbeeld als het gaat om het ontwikkelen en beheren van informatievoorzieningen en datawarehousing.

Politiestrategieën om los te komen van een reactieve aanpak als de standaard

Politiestrategieën hebben eenzelfde basis

Hoewel terug te voeren op verschillende ideeën over veiligheidszorg, sluiten de verschillende politiestrategieën door de oogbaken bekeken aan bij hetzelfde uitgangspunt. Op basis van analyse van gericht ingewonnen informatie en kennis⁷ kunnen betere keuzes worden. Het SARA-model (Scan, Analyse, Response, Assess), dat door veel politiekorpsen wordt gebruikt om invulling te geven aan POP, begint met het definiëren van het probleem. In CSAE is de eerste stap te komen tot een business understanding en een strategische roadmap om richting te geven. In de intelligencyclus vindt eenzelfde stap plaats bij het bepalen van de gezamenlijke operationele opdracht en vervolgens het richten en plannen van intelligencewerk. In alle modellen wordt er informatie verzameld: ervaringen van burgers in COP, veiligheidsgerelateerde data in POP en ILP, wetenschappelijk bewijs in EBP, en bij CSAE grote hoeveelheden digitale data. Deze informatie wordt geanalyseerd, de analysestap

- 5 Sandt, E. van de, den Hengst, M., de Bruine, P., Westerhof, R., & van der Maden, S. (2022). Het datagedreven bestrijden. Nieuwe loot aan de stam in de bescherming van de rechtsstaat. In *Cahiers Politie-studies*, vol. 2022, nr. 62, p. 117-129
- 6 Naar aanleiding van correspondentie over een eerdere versie van dit artikel gaf Erik van de Sandt aan dat CSAE een omvattend karakter heeft en ook een intergerelateerde methodologie, disciplines, harmonisatie en een publieke waardenfilosofie is.
- 7 Hengst, M. den (2010). Informatiekijk en toch kennisarm!? Rede uitgesproken bij de aanvaarding van het lectoraat Intelligence op 16 maart 2010 te Hilversum. Apeldoorn: Politieacademie.
- 8 Goldstein, H. (1977). *Policing in a free society*. New York: Harpin Collins Publishing.
- 9 Goldstein, H. (1979). Improving Policing: A Problem-Oriented Approach. *Crime & Delinquency*, 25(2), 236-258.
- 10 Ratcliffe, J.H. (2016). *Intelligence-Led Policing*, 2nd edition, New York: Routledge.

Oorsprong politiestrategieën

Verschiedende politiestrategieën komen voort uit verschillende ideeën over de zorg voor veiligheid. COP stelt in de keuze wat aan te pakken de samenwerking met de burgers centraal⁸. Bij POP wordt, in plaats van op terugkerende incidenten individueel te reageren, naar onderliggende problemen gezocht om tot effectievere oplossingen te komen⁹. De ervaringen van de politiefunctionaris zijn een belangrijke bron voor signaleren en identificeren van problemen. ILP¹⁰ legt nadruk op de informatie waarover de politie beschikt (of door inwinning kan beschikken), om de belangrijkste problemen op het gebied van zware en georganiseerde criminaliteit maar ook andere vormen van criminaliteit, onveiligheid en overlast gericht aan te pakken. ILP verbindt het strategische met het tactische en operationele en leidt daarmee

tot een gecoördineerde inzet van beschikbare politiecapaciteit. *Hot Spot Policing* en *Predictive Policing* kunnen gezien worden als varianten van respectievelijk POP en ILP. *Hot Spot Policing* kijkt naar problemen op een geografische locatie en bij *Predictive Policing* wordt de nadruk gelegd op voorspellende intelligence naast verklarende en beschrijvende. *Evidence-Based Policing* (EBP) en *Data-Driven Policing* komen voort uit het soort informatie dat gebruikt wordt om tot proactief politiewerk te komen. Bij EBP ligt de nadruk op wetenschappelijk bewijs voor het kiezen van interventies. *Data-Driven Policing* is een logisch gevolg van het digitale tijdperk waarin we leven. De enorme hoeveelheid van en variëteit in digitaal beschikbare informatie maakt dat we methoden en modellen nodig hebben om daar effectief en efficiënt mee om te gaan.

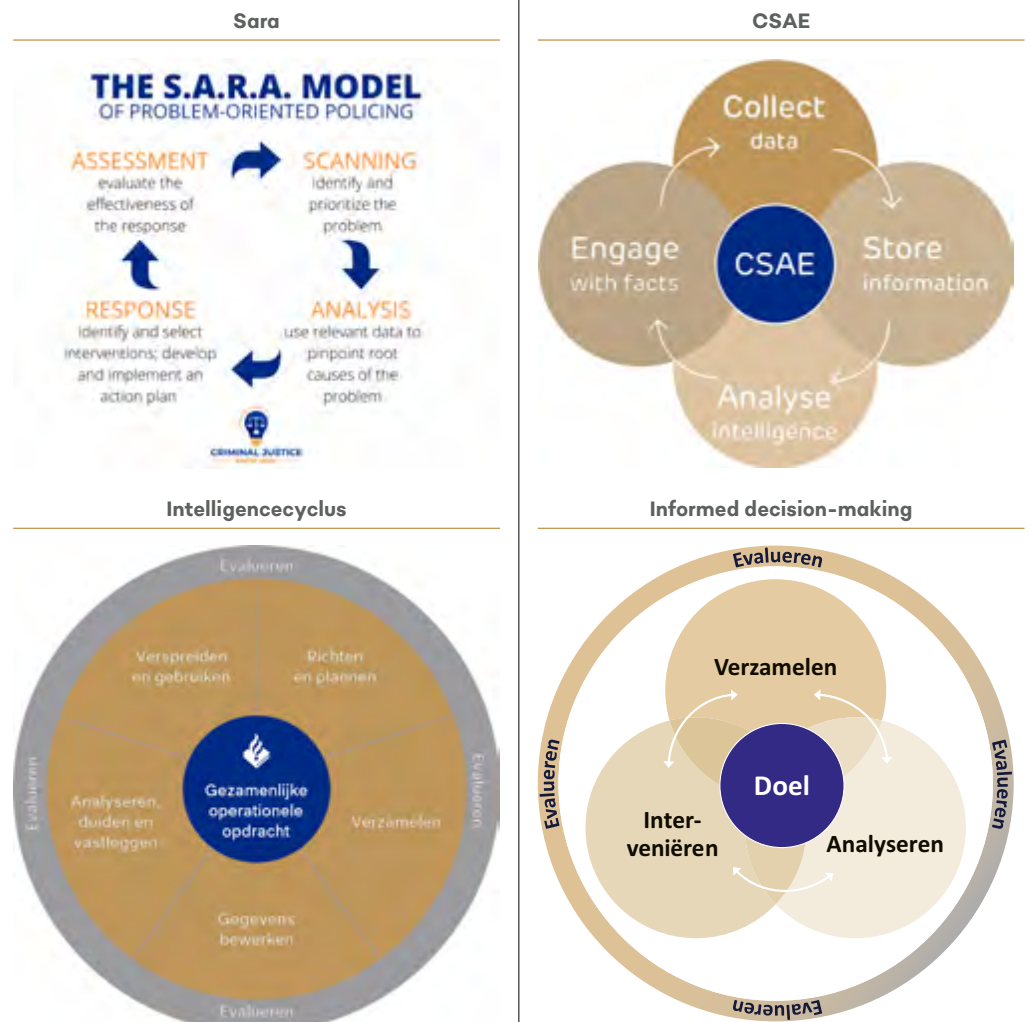
Strategieën kunnen naast elkaar bestaan

- 11 De store-fase van het CSAE-model en de stap gegevens bewerken van de intelligencecyclus komen hierin niet expliciet terug. Daarin wordt namelijk geen waarde toegevoegd. Overigens wel belangrijk omdat dat wat al is verzameld efficiënter toegankelijk wordt gemaakt. Evenzogoed als het verspreiden (via rapporteren, presenteren en visualiseren) van intelligence belangrijk is voor goed gebruik ervan, maar geen waarde toevoegt en dus niet expliciet terugkomt op het hoogste niveau.
- 12 Simon, D. & Schmidt, C. (2015). *Business Architecture Management. Architecting the Business for Consistency and Alignment*. Springer.

die in bijna alle modellen is terug te vinden, en gebruikt om besluiten te nemen over de aanpak, de interventie. In SARA spreekt men van response, bij CSAE van engage. Tot slot komt in de meeste modellen ook expliciet de stap van evalueren terug. In figuur 2 staan drie modellen om de overeenkomsten tussen de modellen weer te geven. De basis, de overeenkomsten tussen de modellen, kunnen we *informed decision-making* noemen¹¹.

Vermogens als verloopstekker

De ene politiestrategie is niet beter dan de andere. Gegeven de context past de ene politiestrategie wel beter dan een andere. Dat is geen probleem, tot de modellen elkaar in de weg gaan staan. Denk ter vergelijking aan het stroomnet in Amerika en in Nederland. Allebei zorgen ze dat elektrische apparaten kunnen werken, maar een apparaat gekocht in Nederland past niet zomaar in een stop-contact in Amerika. In plaats van de strijd aan te gaan welk stroomnet beter is, is er gezocht naar een oplossing waarin beide naast elkaar kunnen bestaan: de verloopstekker. Vertalen we deze metafoor naar politiestrategieën, dan hebben we dus een verloopstekker nodig om de verschillende modellen met elkaar te laten spreken. Alle modellen gaan ervan uit dat

Figuur 1. Politiestrategieën

informed decision-making ter onderbouwing van de vaak proactieve aanpak beter is dan de standaard reactieve aanpak. De basis van *informed decision-making* biedt aanknopingspunten voor de verloopstekker. Het beschrijft in feite *capabilities* die voor de verschillende politiestrategieën nodig zijn.

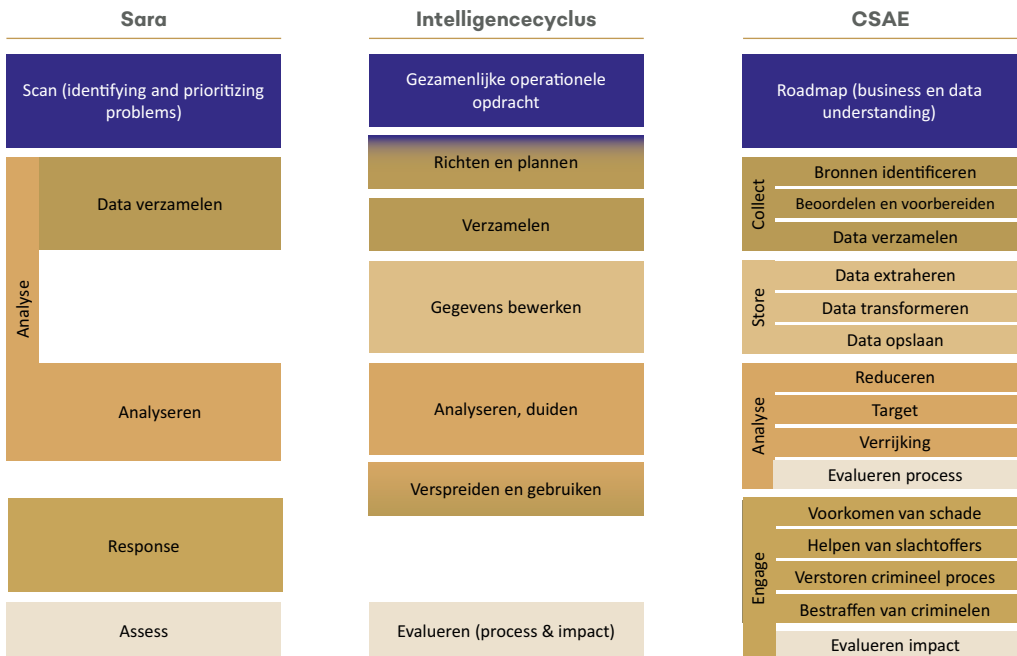
Capabilities

Capabilities worden steeds vaker gepositioneerd als centraal onderdeel van een bedrijfsarchitectuur¹², ook bij de Nederlandse politie. Bij de politie spreken we over vermogens. Vermogens beschrijven wat een organisatie doet om haar doelen te bereiken, niet hoe zij dat doet. Vermogens zijn redelijk stabiel en veranderen niet snel, zelfs niet bij organisatorische veranderingen. Wat wel snel kan veranderen, is de manier waarop we vermogens

De verschillende politiestrategieën sluiten aan bij hetzelfde uitgangspunt

voortdurend versterken om te blijven voldoen aan veranderende eisen binnen en buiten de politie. Hoe ontwikkelen we het vermogen om op basis van steeds meer verzamelde data (beter kunnen verzamelen) steeds dichterbij het moment te reageren (sneller kunnen interveniëren)?

Figuur 2. Drie politiestrategieën vergeleken

Opleidingen moeten leiden tot brede inzetbaarheid

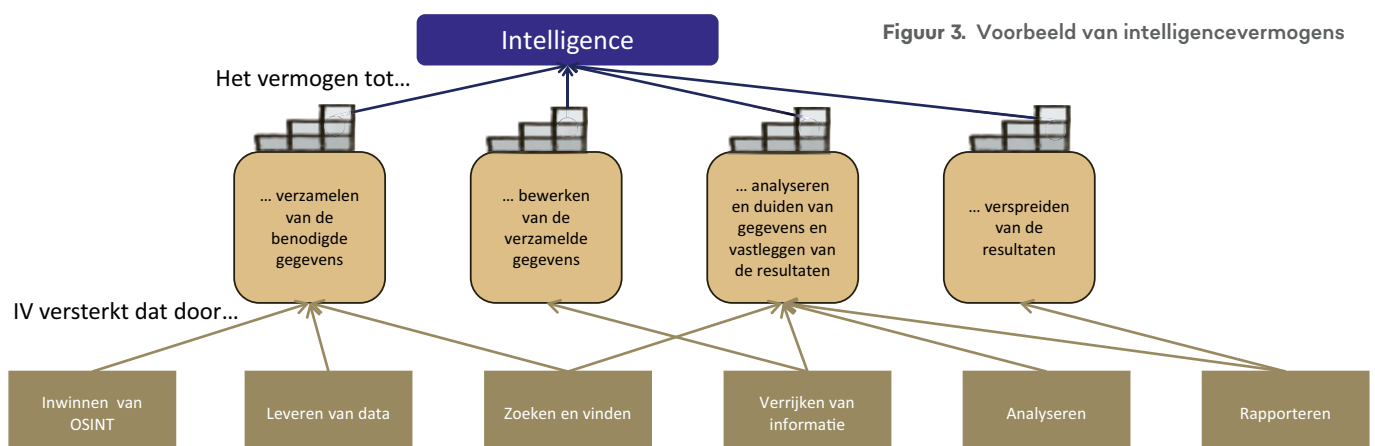
Door vermogens in kaart te brengen ontstaat eenheid van taal en wordt zichtbaar waar dubbel werk wordt gedaan of waar lacunes zijn. Vermogens zijn een handig hulpmiddel bij het plannen en uitvoeren van IV-projecten, omdat ze inzicht geven in de benodigde functionaliteit. Vermogens bieden een grondplaat voor het ontwikkelen van opleidingen en geven richting aan processen.

De politie maakt op dit moment de slag om het werk te beschrijven in vermogens, zie figuur 3 voor een eerste uitwerking van intelligencevermogens en hoe IV bijdraagt aan deze vermogens. Wat moet zij – steeds beter – kunnen? Dit is werk in uitvoering en nog niet in beton gegoten. Er lijken echter tekenen te zijn dat het werken met vermogens helpt om elkaar beter te verstaan en aan elkaars werk bij te dragen. De eerdergenoemde intelligencetafels werken op basis van de korpsbreed beschreven intelligencevermogens. De zogenaamde IV-productlijn Intelligence is goeddeels georganiseerd langs de lijn van dezelfde vermogens. Hierdoor – zelfde vermogens, zelfde definities, zelfde taal – is de productlijn in staat om effectief passende IV-functionaliteit te leveren. Bijvoorbeeld door verzamelde data te ontsluiten en analysetools te bieden. Tegelijkertijd draagt

het daarmee bij aan de stappen collect, store en analyse van CSAE. Over domeinen heen levert dezelfde productlijn een bijdrage aan de vernieuwing van opsporingssystemen. De teams Zoeken & vinden (data verzamelen, gegevens bewerken) werken onder de noemer Zoeken & speuren aan dezelfde functionaliteit voor het opsporingsdomein.

Afrondend

Verschiedende politiestrategieën worden naast elkaar gebruikt. De context bepaalt welk model tot het beste resultaat leidt. Dit maakt dat het elkaar overtuigen van wat het beste model is verspilde energie is. Denken in vermogens en vervolgens het inrichten van de organisatie, het vak en de IV langs de lijnen van deze vermogens biedt een stabiele basis om als één politie met verschillende modellen effectief en efficiënt te blijven werken. Ook aspecten als cultuur en leiderschap zijn natuurlijk belangrijk om effectief en efficiënt te blijven werken wanneer verschillende politiestrategieën naast elkaar worden gebruikt. De politiestrategieën van de afgelopen pakweg veertig jaar zijn met de geïdentificeerde vermogens te beschrijven. De komende tijd zullen er vast nieuwe (varianten op) modellen ontstaan, door de praktijk vormgegeven of ook vanuit de wetenschap uitgewerkt en onderzocht. De kans is groot dat ook deze modellen met de vermogens te beschrijven zijn. Invoering van deze, en van bestaande modellen, gaat het makkelijkst wanneer dat gedaan wordt door de vertaalslag te maken naar de vermogens.

Dr. Thom Snaphaan

Associate lector Data, Criminaliteit & Veiligheid
bij het Centre of Expertise Veiligheid & Veerkracht van Avans Hogeschool;
Senior onderzoeker bij de Universiteit Gent en gastdocent bij de Politieacademie

Crime scripting: nuttig, maar geen wondermiddel

Als je weet hoe een bepaalde vorm van criminaliteit werkt, kun je die beter aanpakken. Crime scripting is een methode die precies dat beoogt: het in kaart brengen van de stappen die criminelen zetten, met inbegrip van welke tools en omstandigheden hen daarbij helpen. Het uiteindelijk doel is om maatregelen te kunnen identificeren die ingrijpen in dat criminele proces. De methode werd in 1994 door Derek Cornish geïntroduceerd in de criminologie. Sindsdien wordt de methode veelvuldig gebruikt in wetenschappelijk onderzoek en in de praktijk.¹ De methode sluit aan bij probleemgericht en intelligencegestuurd werken als politiestrategieën. Mijn punt is dat crime scripting veel inzicht kan bieden, maar geen wondermiddel is. Laat het duidelijk zijn: in mijn ogen is deze methode een standaardtool in de toolkit van criminologen en politieonderzoekers/-analisten. Crime scripting is wat mij betreft voor hen wat parametrische toetsen zijn voor statistici en kwantitatief onderzoekers. Het is noodzakelijk om dit te gebruiken, voor bepaalde doeleinden. Maar het werkt niet voor alle problemen. En voor problemen waar het wel op kan worden toegepast, werkt het mogelijk niet op dezelfde manier. Als je bijvoorbeeld criminele netwerken wilt aanpakken, volstaat het om een abstract crime script te gebruiken om rollen te identificeren en toe te kennen. Terwijl je specifiekere informatie nodig hebt als je situationele preventiemaatregelen wilt nemen. De methode vertelt je bovendien niet wát je moet onderzoeken of waar je op moet richten. Zo worden veel

crime scripts gemaakt van winstgedreven vormen van criminaliteit, maar delven financiële aspecten in deze scripts vaak het onderspit. Vaker niet dan wel worden deze aspecten in kaart gebracht in crime scripts, terwijl ze – redenerend vanuit het motief – van primair belang zijn.

Ook is een crime script niet absoluut, waarmee ik wil zeggen dat ‘het’ crime script van een specifieke vorm van criminaliteit gewoonweg niet bestaat. Het is allereerst plaats- en tijdafhanke-lijk. Tegen de tijd dat een script als ‘afgerond’ wordt beschouwd, zijn er vaak alweer nieuwe verschijningsvormen of alternatieve routes door het script heen ontstaan. Bovendien is een crime script afhankelijk van de data waarop men zich baseert (bij uitgevoerde crime scripts) of de reikwijdte van het inbeeldingsvermogen (bij potentiële crime scripts). *Garbage in = garbage out* dus.

Kortom, crime scripting is een effectief hulpmiddel in de wetenschap en praktijk, maar geen eindpunt. Het is een middel, geen doel – en zeker geen wondermiddel. Wie zich er blind op staart, riskeert tunnelvisie. Crime scripting helpt, maar mag ons niet blind maken voor nieuwe aspecten van criminaliteit. Wie alleen het script volgt, mist het hele verhaal. •

¹ Voor een actueel overzicht, zie Snaphaan, T., & Klerks, P. (Eds.) (2024). *Crime scripting: Theorie en praktijk*. Boom.

→ Reageren? TJSnaphaan@avans.nl

De tijdloze kern van de politie is dat intelligence de basis is voor al het werk

Wilbert Paulissen is sinds begin 2025 plaatsvervangend korpschef bij de Nationale Politie. Paulissen, zoon van een politieman, meldde zich als zestienjarige bij de Politieacademie. Na het afronden van zijn opleiding vervulde hij tal van leidinggevende functies. Hij hield zich onder meer bezig met het onderzoek naar MH17, het oprollen van kinderpornonetwerken en de infiltratie van de criminele website Hansa Market.

Redactieleden **Nicolien Kop** en **Ruben Boomsma** spraken met hem over de ervaringen en de plannen.

Sinds 1 februari 2025 ben je plaatsvervangend korpschef. Hoe bevalt dat?

“Ja, turbulent. Toch wel de grootste stap in mijn loopbaan, en dat had ik niet verwacht. Na 46 jaar denk je alles wel zo’n beetje te hebben gezien – van de nationale recherche tot politiefchef – maar dit is toch echt andere koek.”

Zijn er dingen in je (nieuwe) functie waar je trots op bent?

“Ik ben trots op hoe we de nieuwe CAO hebben bereikt. Natuurlijk was het niet voor iedereen bevredigend, kijkend naar bijvoorbeeld de Regeling voor Vervroegde Uittreding (RVU). Maar de dynamiek met de bonden, samen kijken wat eruit te halen valt, was heel mooi. Het resultaat is super relevant voor alle medewerkers en dat maakt mijn werk wel betekenisvol.”

En waar heb je buikpijn van?

“Buikpijn is een groot woord, maar het oplopende tekort tot 850 miljoen baart me

zorgen. Uiteindelijk betekent het dat het gevolg heeft voor de personele capaciteit van onze organisatie. Terwijl het beroep op de politie niet afneemt: femicide, zeden, polarisatie – het wordt er niet rustiger op. Tegelijk willen we het digitale domein ontwikkelen. Daar zijn de grootste successen geboekt. Dat is hard nodig omdat de digitale criminaliteit sterk toeneemt.”

Wat zie je voor jezelf als opdracht de komende jaren?

“Een van mijn opdrachten in het kader van de financiële stabiliteit is het kostenbewustzijn in de organisatie verhogen. Dertien jaar na de vorming van de Nationale Politie – toen veel centralisatie nodig was om de eilandestructuur te doorbreken – is het nu tijd voor meer regelruimte binnen de eenheden. Bevoegdheden terug naar de eenheden, zodat zij samen met hun bestuur flexibeler keuzes kunnen maken én kosten kunnen beheersen. Daar geloof ik in. Zo maken we de besluitvorming meer *mean* en *lean* en tegelijkertijd minder afhankelijk van de korpsleiding. Nu komt onnodig veel daar terecht. Dat moet anders. We zijn met politiefchefs en hoofden bedrijfsvoering in gesprek hoe we dit concreet vormgeven.

Dus de besluitvorming terugbrengen tot de essentie, eenvoudiger maken. Dikke nota’s verbieden – de grote lijn moet op vijf A4’tjes passen. Er is te veel beleid; dat moeten we samen doorbreken. Daar kunnen we enorm veel in winnen.”

Hoe verhouden visie en strategie zich voor jou met elkaar?

“Met het document ‘Stevig staan in deze tijd’ hebben we voor de komende jaren een visie neergelegd: ‘Waar willen we als politie

Over de auteurs

Dr. Nicolien Kop is werkzaam als lector Criminaliteitsbeheersing & Recherchekunde aan de Politieacademie en als Vertrouwenspersoon Integriteit (misstanden) bij het KlokkenluidersMeldpunt Politie.
Ruben Boomsma MSc is duovoorzitter SEBP-NL.

naartoe?’ De strategie beschrijft vervolgens hoe we dat realiseren. Als ‘Stevig staan’ bijvoorbeeld stelt dat we te veel gefocust zijn op noodhulp en te weinig op gebiedsgebonden werk, dan is de strategie hoe we tot een beter evenwicht komen.”

Hoe kijk je naar ontwikkelingen in het politiewerk?

“Noodhulp is een belangrijk proces en draagt sterk bij aan het vertrouwen van het publiek, maar het drukt het wijkgericht werken te veel weg. Het blauwe werk moet in navolging van de opsporing veel meer datagedreven worden. In mijn 46 jaar heb ik diverse pogingen gezien om meer sturing te geven aan het vrije deel van het politiewerk, waarvan intelligencegestuurd werken de grootste was. Toch is het in de praktijk, uitzonderingen daargelaten, nog vaak hetzelfde: we gaan de straat op, wachten op meldingen en vullen de rest van de tijd in naar eigen inzicht. Dat is vooral reactief.

De opsporing daarentegen heeft enorme stappen gezet door anders te kijken en nieuwe deskundigheid binnen te halen. De

doorbraak kwam met het onderscheppen van cryptodata; wereldwijd lopen we daarin voorop. Grote kopstukken zijn aangepakt, een echte *game changer* voor de opsporing. Maatschappelijk levert dat niet altijd direct het gewenste effect op, maar voor de politie is het een mijlpaal. Die toekomst van datagedreven werken gun ik ook het blauwe werk: geen auto zou de deur uit moeten gaan zonder helder doel van wat we in de maatschappij willen betekenen.”

Kijk je naar de capaciteit in de GGP, dan neemt enerzijds het aantal taken toe, anderzijds krijgen die ontwikkelingen weinig vorm. Vragen we niet te veel van de GGP?

“Ja, we vragen veel. Of het té veel is, weet ik niet. Ik zeg weleens: de rek is uit onze mensen, maar nog niet uit de organisatie. Er valt echt nog winst te halen, bijvoorbeeld in capaciteitsmanagement. Dat blijkt ook uit metingen, maar zo ervaren mensen het vaak niet. Vooral in grote steden denken ze dat het geen zin heeft om iets anders te doen, omdat de hele

Wij zijn als **politie** van de **feiten** en de **waarheid**. Maar **wat is nog waar** en wat is **fictie**?

dag meldingen binnenkomen. Feitelijk ligt het anders.

De vraag is dus: waar richt je je op en hoe maak je keuzes? Hoe focus je je op de dingen die er echt toe doen? Uit onderzoek blijkt dat surveilleren zonder duidelijke opdracht weinig waarde heeft. Tegelijk wil ik ook eerlijk zijn: als ik zie wat er daadwerkelijk aan agenten op straat staat, zucht ik soms. Fantastische plannen en ideeën, maar op bepaalde momenten is het aantal agenten op straat echt te beperkt om ambities waar te maken.”

Kijk je naar de balans tussen GGP, opsporing en intelligence, dan is de intelligence-organisatie de afgelopen jaren gegroeid. Is dat ten koste gegaan van de GGP?

“Uiteindelijk raakt het alle processen, maar het komt (nog) niet ten goede van de GGP. Ik vind dat de intelligence-organisatie te ver afstaat van blauw. Voorheen was er een ‘team informatiecoördinator’ die bovenop de informatie zat en briefings aanstuurde. Dat doet de intell-organisatie nu niet; zij richten zich op andere thema’s. Met alle investeringen lijkt dat effect deels te zijn verdampt. Eén van de ideeën is om dit terug te brengen. De tijdloze kern van de politie is dat intelligence de basis is voor al het werk, niet alleen voor opsporing. Op dat vlak kunnen we in blauw nog een enorme slag maken.”

Toen we het hadden over een data-gedreven strategie, moest je een beetje lachen. Waarom?

“Ja, omdat het misschien zo’n modewoord is: ‘datagedreven’. Maar los van het woord geloof ik er enorm in, in de opsporing en het blauw. Onze toekomst zal altijd draaien om data, techniek en human intelligence. Die drie componenten in samenhang versterken elkaar enorm.”

Hoe zie je de toekomst van het politiewerk?

“Naar de toekomst kijkend zal steeds meer werk gedigitaliseerd worden en zullen tools zoals AI een rol spelen. Een deel van het

politiewerk gaat daardoor echt ingrijpend veranderen.

Voorbeelden uit het buitenland laten zien dat de eerste intake met AI kan worden gedaan, waardoor je sneller tot inzichten of conclusies komt over wat er aan de hand is. Ook bij 112-meldingen, die normaal gezien naar eenheden worden verdeeld, zijn er toepassingen waarbij AI ondersteunend is of zelfs een deel van het proces vervangt. We komen in een periode van co-intelligentie: je combineert eigen kennis met AI-tools om slimmer te werken.

Dat brengt ook uitdagingen mee. Wij zijn als politie van de feiten en de waarheid. Maar wat is nog waar en wat is fictie? Verifiëren en falsificeren kan straks een van onze belangrijkste taken worden. Wij worden geacht te bewijzen

Hotspot policing heeft effect op bepaalde vormen van criminaliteit

wat de waarheid is, wat de harde feiten zijn, maar het is de vraag of dat überhaupt kan. Sommigen zeggen: ‘vergeet het maar’, echt is niet meer van nep te onderscheiden. Dit heeft directe impact op ons opsporingswerk en wat de verdediging kan aanvoeren. De vraag is of we ons daar nu al voldoende bewust van zijn; het is iets waarop we ons moeten voorbereiden. Of we alles in eigen huis moeten hebben? Ik denk dat het een combinatie wordt van wat we zelf kunnen en wat anderen bijdragen. Maar afhankelijkheden maken ons kwetsbaar. Landen die we vroeger als ultieme partners zagen, zijn dat niet meer vanzelfsprekend. Meer op eigen benen staan is dus iets dat op ons afkomt. Maar van de andere kant hebben we publiek-private partners keihard nodig om bij de tijd te blijven in deze gedigitaliseerde samenleving. Kortom, een ingewikkelde discussie. Eén ding is zeker: als we niet blijven investeren, lopen we als politie de komende jaren hopeloos achter.”

Hoe kijk je naar evidence-based policing?

“Evidence-based policing zou een belangrijker onderdeel van ons werk moeten zijn. Volgens mij is er veel onderzoek – al die boekjes die ik niet eens kan bijhouden – maar de uitdaging is om het toepasbaar te maken. Welke evidence-based aanpak werkt? Onlangs hadden we een expertavond en daar bleek dat er weinig concreet is over wat politiewerk wél helpt en wat niet, bijvoorbeeld rond het blauwe werk. Wat doet er echt toe en wat niet? Daar baseren we ons nog steeds te vaak op onderbuikgevoel. Ik zou ons gunnen dat we meer toepasbaar onderzoek hebben, zodat we er daadwerkelijk iets mee kunnen. Tijdens die avond met de GGP werd duidelijk dat er nog relatief weinig

Er is een **spanningsveld** tussen **nationale** en **lokale politie**

onderzoek is dat direct inzetbaar is voor de praktijk.”

Vanuit hotspot policing, gerichte surveillance, is het common sense dat dit effectief politiewerk is. Dat weten we al, maar de uitdaging is: hoe passen we het ook daadwerkelijk toe? Er is veel bekend over wat werkt, maar in de praktijk wordt het beperkt toegepast.

“Dat is voor mij het begin van het verhaal: wat mis je nog? Gericht politiewerk, waarbij niemand de deur uitgaat zonder duidelijk plan. Onderzoek uit Engeland laat zien dat ‘een beetje rondrijden’ niet helpt; het gaat om acties gebaseerd op het criminaliteitsbeeld in wijken. Hotspot policing heeft effect op bepaalde vormen van criminaliteit, ook al verplaatsen zich soms problemen.

Community policing is een andere strategische richting. Ik merk altijd als ik daar een beetje kritisch op ben, dat dat heel gevoelig ligt. In mijn ogen moet je steeds heel scherp kijken en drie vragen beantwoorden. Wat is hier aan de hand? Wat is dan goed politiewerk? En wat staat ons dan te doen (vaak met partners)? Ik ben soms kritisch op community policing omdat er tegelijkertijd steeds meer problemen zijn die meer vragen dan alleen een lokale aanpak. Dat is het spanningsveld tussen nationale en lokale politie.”

Hoe zijn we dan internationaal verbonden, ook qua strategie, ontwikkeling en organisatieontwikkeling?

“Van oudsher heeft Nederland, als klein kikkerlandje, altijd het belang ingezien van internationale contacten. Voorheen was samenwerking vooral zaakgericht en vaak prima te organiseren binnen bilaterale contacten. Maar tegenwoordig kennen grote kopstukken,

geldstromen en gedigitaliseerde criminaliteit – zoals cybercrime – vrijwel geen landsgrenzen. Bolle Jos en de Ridouan T’s zitten al lang niet meer in Nederland, terwijl ze hier wel hun netwerk besturen. Dat vraagt om een andere, meer structurele en internationale aanpak, zowel op intelligencegebied als bij operationele acties.”

En hoe doe je dat dan met instabiele regeringen?

“Nou ja, dat worden er steeds meer. Wat is tegenwoordig nog stabiel en instabiel? Dat is een groeiende uitdaging. Criminelen zoeken die plekken ook bewust op. Ze weten waar ze hun productie het beste onder kunnen brengen, in welk land hun geld het veiligst is en waar ze zelf het veiligst zijn. We noemen dat fluïde en adaptief – en dat klopt ook. Ze profiteren direct van de kansen die zich voordoen. Mijn Belgische collega zei altijd: ‘Ze pakken de opportuniteiten.’

Dat is een gegeven, maar het betekent ook dat wij een antwoord moeten hebben. Ik ben benieuwd: als de cryptodata straks opdroogt, wat is dan de volgende fase? We hebben de afgelopen vijf tot tien jaar enorme successen geboekt, maar criminelen passen zich continu aan. Wij moeten ook een nieuwe methode ontwikkelen. Dat betekent blijven investeren in data, techniek en mensen. Dat moet internationaal gebeuren, daar ben ik van overtuigd.”

En is er daar ook nog een verbinding met wetenschap of onderzoeksinstituut te leggen?

“Ik denk dat dat nog vrij mondjesmaat gebeurt, vooral wat betreft toepasbaarheid. Onderzoek, wetenschap en politie zijn natuurlijk twee verschillende werelden. Ze versterken elkaar pas als het werk echt toepasbaar is.

Ik denk dat wetenschap en politie zich beter zouden kunnen verhouden om meer rendement te halen. Nu zijn het vaak losse projecten: een onderzoek wordt afgerond en het resultaat ligt er, maar hoe maak je dat toepasbaar voor de politie? En anderzijds hebben wij als politie veel inzichten die de wetenschap kan helpen. Daar is meer uit te halen.”

Meer vertrouwen door stopformulieren?

Hoewel het vertrouwen van burgers in de politie al decennia relatief hoog en stabiel is, geldt dat niet voor alle herkomstgroepen in Nederland. Mensen met een niet-westerse migratieachtergrond hebben doorgaans veel minder vertrouwen. Vooral jongeren met een migratieachtergrond geven aan zich oneerlijk of zelfs discriminerend behandeld te voelen bij politiecontroles.

Zo toont een recent CBS-onderzoek aan dat jongeren met een migratieachtergrond, vooral uit Marokko, Turkije en Suriname veel vaker het gevoel hebben dat hun afkomst, huidskleur of uiterlijk de reden is voor de controle (CBS, 2024). Daarnaast ervaren zij minder vaak dat de politie hen respectvol en correct behandelt. Uit hetzelfde onderzoek blijkt ook dat de reden van de controle bij personen met een migratieachtergrond vaker onduidelijk blijft dan bij personen zonder migratieachtergrond. Er kunnen verschillende oorzaken aan die onduidelijkheid ten grondslag liggen, zoals een taalbarrière of ongeduld bij de agent om helder uitleg te geven. Toch zijn deze oorzaken van ondergeschikt belang wanneer de onduidelijkheid leidt tot een gevoel van ongelijke behandeling. Dit gevoel kan het vertrouwen in de politie ondermijnen.

De perceptie van ongelijke behandeling heeft gevolgen, want wie zich niet eerlijk behandeld voelt en de politie daardoor minder vertrouwt, is mogelijk ook minder geneigd om met hen samen te werken of aangifte te doen (Tyler & Blader, 2003). Om als politie meer transparantie uit te stralen over de redenen van een controle, adviseren organisaties als Amnesty International en Control Alt Delete om stopformulieren in te voeren. Hierdoor worden politieagenten verplicht gesteld om schriftelijk vast te leggen waarom iemand wordt gecontroleerd, maar ook diens veronderstelde etniciteit.

Effectiviteit van stopformulieren

Aan stopformulieren worden verschillende voordelen toegeschreven. Volgens onderzoek

van Woestenburg en Krol (2016) zijn ze primair bedoeld om ervoor te zorgen dat agenten bewuster nadenken voordat ze iemand staande houden. Dit verkleint de kans dat controles plaatsvinden op basis van gevoel of vooroordelen, en daarmee het risico op etnisch profileren. Daarnaast kunnen stopformulieren bijdragen aan een transparantere beleving van de controle voor burgers, wat deze rechtvaardiger doet aanvoelen. Ook kunnen de formulieren een dialoog faciliteren tussen burger en agent, wat kan leiden tot een positievere interactie. Deze voordelen sluiten aan bij de kernprincipes van procedurele rechtvaardigheid, die het vertrouwen in de politie kunnen vergroten.

Toch is het aantal empirische onderzoeken naar de effectiviteit van stopformulieren beperkt. Bovendien is het effect ervan in de praktijk lastig vast te stellen. Vaak worden stopformulieren ingevoerd als onderdeel van bredere interventiepakketten, zoals trainingen of herziening van richtlijnen. In Bulgarije, Hongarije en Spanje bijvoorbeeld werden stopformulieren gecombineerd met aanpassingen in operationele werkwijzen en extra training voor agenten. Hoewel volgens een metastudie van Landman en Sollie (2018, p. 40) positieve effecten werden gemeld, zoals een afname van etnisch disproportionele controles, kon niet worden vastgesteld in hoeverre die verbeteringen daadwerkelijk te danken waren aan de formulieren zelf. In de praktijk is het zuivere effect van stopformulieren dan ook moeilijk te isoleren.

Stopformulieren zijn bovendien niet de enige manier om procedurele rechtvaardigheid te

Over de auteurs

Chantal van Veluwen MSc is studietoeladviseur Psychologie aan de Universiteit Twente.

Meret Paululat MSc is doctoraatsonderzoeker aan de Universiteit Oldenburg.

Bas Böing MSc is projectleider professioneel controleren bij de Nationale Politie.

Dr. ir. Peter de Vries is assistant professor aan de Universiteit Twente.

Het aantal empirische onderzoeken naar de effectiviteit van stopformulieren is beperkt

vergroten. Ook een duidelijke en respectvolle uitleg van de reden voor de controle kan bijdragen aan een transparant en begrijpelijk proces. Dit maakt het contact met de politie voor burgers minder bedreigend en vergroot het gevoel eerlijk en rechtvaardig te zijn behandeld. Zeker voor jongeren met een migratieachtergrond kan een duidelijke toelichting het verschil maken tussen een controle die als legitiem wordt ervaren en één die als discriminerend wordt beleefd.

Rol van Virtual Reality (VR) bij het vaststellen van effectiviteit

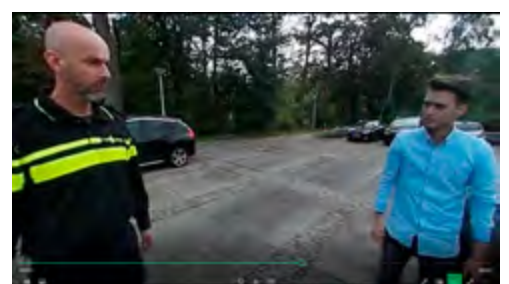
Het eenduidig vaststellen van causale effecten van afzonderlijke interventies, zoals het gebruik van stopformulieren of het geven van uitleg door agenten, vereist een gecontroleerde onderzoeksomgeving. VR biedt daarvoor interessante mogelijkheden. Deze technologie kan een realistische ervaring creëren die de

interactie tussen politie en burger op geloofwaardige wijze nabootst. De immersieve aard van VR maakt dat deelnemers zich daadwerkelijk in de situatie wanen en daardoor natuurlijker reageren (Fox et al., 2009).

Een bijkomend voordeel van VR is dat onderzoekers volledige controle hebben over de omstandigheden en stimuli. Alle deelnemers krijgen precies dezelfde situatie te zien, met uitzondering van de experimentele manipulaties. Als men bijvoorbeeld het effect van het overhandigen van een stopformulier wil onderzoeken, kan men deelnemers exact dezelfde scène laten observeren, waarbij alleen de aanwezigheid van het formulier verschilt. Hierdoor kunnen eventuele verschillen in ervaren procedurele rechtvaardigheid met hoge betrouwbaarheid worden toegeschreven aan de gemanipuleerde variabele – in dit geval het gebruik van een formulier.

Kortom, VR biedt onderzoekers een unieke kans om interventies zoals uitleg en stopformulieren onder gecontroleerde en identieke omstandigheden te toetsen. Daarmee levert het waardevolle inzichten op in hoe dergelijke

Figuur 1. Visuele weergave van het VR-scenario, bestaande uit vier opeenvolgende scènes gepresenteerd van linksboven naar rechtsonder. In de eerste scène zit het hoofdpersonage te werken in een universiteitsgebouw. In de tweede scène loopt hij naar de parkeerplaats om zijn telefoon te zoeken in de auto van een collega. In de derde scène realiseert hij zich dat hij niet weet in welke auto de telefoon ligt en kijkt hij door de ramen van verschillende voertuigen. In de vierde en laatste scène wordt hij aangesproken en gecontroleerd door een politieagent.

maatregelen bijdragen aan de ervaren procedurele rechtvaardigheid van het politie-optreden.

Onze studie

In deze bijdrage presenteren we de resultaten van een experimenteel onderzoek waarin we in een gesimuleerde controle in VR hebben gekeken naar het effect op ervaren procedurele rechtvaardigheid na het al dan niet uitreiken van een stopformulier, in combinatie met het al dan niet geven van een begrijpelijke uitleg over de aanleiding voor de controle.

Hiervoor hebben we een experiment met een 2 (uitleg vs. geen uitleg) x 2 (formulier vs. geen formulier) opgezet waaraan 130 studenten deelnamen (gemakssteekproef). De deelnemers waren vooral wit, hoogopgeleid en vermoedelijk uit welgestelde gezinnen. Om de sample meer representatief te maken voor de onderzoekspopulatie – jongeren die relatief vaak door de politie worden gecontroleerd en mogelijk ook etnisch geprofileerd worden – hebben naast studenten van de Universiteit Twente ook studenten van een mbo (17%) en hbo (9%) deelgenomen.

In de VR-omgeving observeren deelnemers een korte film vanuit een *bystander*-perspectief. Ze nemen zelf geen actie, maar volgen het verloop van de situatie als neutrale toeschouwer. Het verhaal begint in een universiteitsgebouw, waar het hoofdpersonage zich realiseert dat hij zijn telefoon is vergeten in de auto van een collega. Op zoek naar de telefoon loopt hij naar de parkeerplaats, maar hij kan zich niet goed herinneren welk voertuig het was. Terwijl hij door enkele autoruiten naar binnen kijkt in een poging de telefoon te vinden, wordt hij aangesproken door een surveillerende politieagent die hem vervolgens controleert. Afhankelijk van de conditie waarin de deelnemer willekeurig is ingedeeld, ziet hij of de politieagent al dan niet gebruik maakte van een stopformulier en al dan niet uitleg gaf over de reden van de controle.

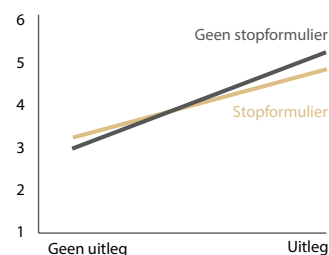

Stopformulieren voegen weinig toe aan de beleving van procedurele rechtvaardigheid tijdens het daadwerkelijke contactmoment

Naderhand kregen de deelnemers een vragenlijst en beoordeelden ze hoe eerlijk, respectvol en transparant ze de behandeling vonden.

Resultaten in het kort

Zoals te zien is in Figuur 2 rapporteerden deelnemers die een uitleg observeerden een hoger gevoel van procedurele rechtvaardigheid dan deelnemers die geen uitleg hoorden. Dit suggereert dat zij de controle van het personage door de agent als eerlijker en respectvoller vonden wanneer er sprake was van een duidelijke motivering voor deze controle. Het tonen of niet tonen van een stopformulier had daarentegen geen significant effect op het ervaren gevoel van procedurele rechtvaardigheid. Er werd geen verschil gevonden tussen deelnemers die een scène observeerden waarin een stopformulier werd overhandigd en deelnemers die een scène zonder formulier zagen. Dit gold zowel voor de situatie met uitleg ($M_{\text{Geen Formulier}} = 5.29$, $SD = 0.19$ versus $M_{\text{Formulier}} = 4.90$, $SD = 0.20$, als zonder uitleg ($M_{\text{Geen Formulier}} = 3.02$, $SD = 0.18$ versus $M_{\text{Formulier}} = 3.27$, $SD = 0.19$).

Figuur 2. Ervaren procedurele rechtvaardigheid.

Ervoor zorgen dat **agenten** **bewuster** nadenken **voordat** ze iemand **staande houden**

Literatuur

- Böing, B., de Vries, P.W., & Giebels, E. (2025). Don't Know, Don't Care, Don't Want, Don't Dare: An Explorative Study into Predictors of Police Officers' Support for Reform to Prevent Ethnic Profiling. *Journal of Police and Criminal Psychology*. <https://doi.org/10.1007/s11896-025-09749-3>
- CBS. (2024). *Mensen met herkomst buiten Nederland vaker door politie gecontroleerd*. Geraadpleegd op 28 juni 2025 via: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/09/mensen-met-herkomst-buiten-nederland-vaker-door-politie-gecontroleerd>
- Fox, J., Arena, D., & Bailenson, J.N. (2009). Virtual Reality: A Survival Guide for the Social Scientist. *Journal of Media Psychology*, 21(3). <https://doi.org/10.1027/1864-1105.21.3.95>
- Meeteren, M. van, Woude, M. van der, Mutsaers, P., Vries, I. de, Hageman, N., Leun, J. van der, & Terlouw, A. (2023). *Etnisch profileren door de politie*. Den Haag: WODC. <http://hdl.handle.net/20.500.12832/3347>
- Tyler, T.R., & Blader, S.L. (2003). The Group Engagement Model: Procedural Justice, Social Identity, and Cooperative Behavior. *Personality and Social Psychology Review*, 7(4). https://doi.org/10.1207/S15327957PSPR0704_07
- Woestenburg, N., & Krol, E. (2016). *Het stopformulier: Verkenning van de werking van de registratie van staandehoudingen*. Den Haag: WODC.

Conclusie

Stopformulieren worden vaak gezien als een simpele en administratieve oplossing voor een complex probleem. Op basis van onze bevindingen concluderen we echter dat stopformulieren weinig toevoegen aan de beleving van procedurele rechtvaardigheid tijdens het daadwerkelijke contactmoment. Daarentegen blijkt goede communicatie – met name het geven van duidelijke uitleg en respectvolle interactie – van doorslaggevend belang voor hoe politieoptreden wordt ervaren. De meerwaarde van administratieve maatregelen lijkt dus beperkt wanneer het gaat om het verbeteren van de relatie tussen burger en politie.

Discussie

Voor de interpretatie van de onderzoeksresultaten is het belangrijk te beseffen dat de steekproef voornamelijk bestond uit witte, hoogopgeleide jongeren afkomstig uit relatief welgestelde gezinnen. Hoewel de sample deels was aangevuld met jongeren van het mbo en hbo, was het merendeel van de respondenten psychologiestudent aan de Universiteit Twente. Het is aannemelijk dat er relatief weinig jongeren in de sample zaten met persoonlijke ervaringen met politiecontroles of etnisch profileren.

Hoewel dit als een beperking van het onderzoek kan worden gezien, menen wij dat vergelijkbare uitkomsten ook gevonden zouden zijn onder laagopgeleide jongeren, al dan niet met een migratieachtergrond, uit minder welgestelde buurten. De behoefte aan een begrijpelijke en respectvolle uitleg is immers een fundamenteel menselijke behoefte. Het is bovendien voorstelbaar dat deze behoefte

juist sterker aanwezig is bij jongeren met een migratieachtergrond, die vaker te maken hebben met politiecontroles.

Op basis van deze bevindingen zou een meer effectieve beleidskoers voor de politie zijn om te investeren in de communicatieve vaardigheden van agenten in plaats van het uitrollen van een systeem met stopformulieren. Los van de kosten die hierbij gemoeid zijn, zou dit ook op meer steun onder agenten kunnen rekenen. Uit onderzoek van o.a. Böing et al. (2025) blijkt dat politiemedewerkers top-down opgelegde maatregelen als belastend ervaren. In geval van stopformulieren zouden de bijkomende administratieve handelingen als hinderlijk ervaren kunnen worden en zelfs als een teken van wantrouwen richting hun professionaliteit. Het risico bestaat dan dat goed bedoelde interventies geen steun genieten en zelfs contraproductief kunnen werken.

In dat opzicht is het positief dat binnen de politie al wordt geïnvesteerd in trainingen die gericht zijn op professioneel contact, uitlegvaardigheden en het versterken van vertrouwen in de praktijk, zoals binnen de spotters-, SDR- en VR-trainingen. Deze inzet vormt een waardevolle basis om verder op voort te bouwen. Daarbij is het wel van belang dat deze trainingen niet blijven steken op het niveau van vaardigheidstraining alleen, maar ook bijdragen aan een dieper begrip van en voor processen van etnisch profileren en discriminatie. Zoals Van Meeteren et al. (2023) benadrukken, zijn interventies pas werkelijk effectief als zij gepaard gaan met fundamentele reflectie op hoe discriminatie zich kan manifesteren in de dagelijkse praktijk van politiewerk.

Prof. dr. Janine Janssen

*Hoofd onderzoek van het Landelijke Expertise Centrum
Eer Gerelateerd Geweld van de Nationale Politie;
Hoogleraar Criminologie & Rechtsantropologie
aan de Open Universiteit*

Gezocht: gendersensitieve generaal

Gender stamt af van het Latijnse *genus*, dat 'soort' of 'geslacht' betekent. Oorspronkelijk verwees het naar grammaticale categorieën, maar sinds de twintigste eeuw is het uitgegroeid tot een begrip dat de sociale en culturele constructie van mannelijkheid, vrouwelijkheid en alles daartussen beschrijft. *Strategie* komt van het Griekse *strategia*, dat letterlijk 'de kunst van de generaal' betekent.

Het duidt op een planmatige aanpak om doelen te bereiken, vaak in complexe en veranderlijke omstandigheden. Ondanks hun lange geschiedenis hebben deze begrippen nog steeds moeite om elkaar te vinden in de praktijk van geweldsbestrijding. In politiewerk lijkt *strategie* vaak geassocieerd te worden met operationele inzet, risicotaxatie en repressie, het ram-en-stampwerk van de generaal resoneert hierin door. *Gender* daarentegen wordt nog te vaak gezien als een 'bijzaak', iets voor de diversiteitsafdeling of voor thematische campagnes in november.

Maar geweld is niet genderneutraal. Vrouwen en meisjes lopen disproportioneel risico op bepaalde vormen van geweld, zoals huiselijk en seksueel geweld. Tegelijkertijd zijn mannen oververtegenwoordigd in geweldsstatistieken als daders én als slachtoffers van straatgeweld. En nee, dat betekent dus niet dat genderanalyse neerkomt op een simpele verdeling van mannen als daders en vrouwen als slachtoffers. Ook vrouwen gaan soms over de schreef. Mannelijke slachtoffers ervaren extra drempels bij het zoeken van hulp, juist omdat ze niet passen binnen het stereotiepe beeld van 'de echte man'. Genderopvattingen

beïnvloeden dus niet alleen wie geweld meemaakt, maar ook hoe het wordt ervaren, gerapporteerd en aangepakt. En dat geldt voor iedereen, ongeacht genderidentiteit. Een effectieve strategie om geweld aan te pakken kan dus niet zonder een gendersensitieve bril. Dat betekent: structurele aandacht voor patronen van afhankelijkheid, machtsverhoudingen en sociale verwachtingen.

Het betekent ook dat we verder moeten kijken dan incidenten en ons moeten richten op onderliggende mechanismen. Ter inspiratie geef ik alvast een aantal vragen mee: waarom krijgen vrouwen zo vaak te maken met victim blaming? Waarom worden signalen van controle en intimidatie dikwijls niet herkend als voorstadium van escalerend geweld?

Waarom blijft geweld tegen transpersonen zo onderbelicht? En waarom is er zo weinig ruimte voor het verhaal van mannelijke slachtoffers? Ik hoop dat dit bescheiden voorzetje de lezer zelf ook op kritische vragen brengt. Als de politie daadwerkelijk geweld wil bestrijden, dan moet ze het fenomeen eerst goed begrijpen. Dat vraagt om een strategie waarin *gender* geen bijzaak is, maar een kernbegrip. Vandaag de dag vraagt de kunst van de generaal om meer dan macht en actie, ze vraagt bovenal om inzicht in structuren waarin geweld gedijt en daarmee in *gender*. Een gendersensitieve generaal kan niet alleen marcheren, maar vooral goed luisteren.

→ Reageren? Janine.Janssen@politie.nl

Wet 'Gegevensvergaring openbare orde'

MEER
MOGELIJKHEDEN
OM
INFORMATIE
UIT
OPEN
BRONNEN
TE HALEN

"Bij de Amsterdamse rellen met de Maccabi-fans zag je (...) hoe via sociale media rellen worden aangejaagd, hoe mensen worden opgejut en hoe snel dat gaat. Hoewel het in openbare bronnen gebeurt, voltrekt het zich voor een groot deel buiten het zicht van de politie (...). Je mag nu alleen gegevens vergaren als sprake is van een zeer geringe inbreuk op de privacy. Tegen die grens loopt de politie snel aan"¹, aldus voormalig minister Van Weel (Justitie en Veiligheid) op 4 juli jl. over het wetsvoorstel 'Gegevensvergaring openbare orde', dat toen in consultatie ging.

Over de auteurs

Mr. A.B. (Bart) Engberts is coördinerend beleidsadviseur bij de afdeling Beleid en Strategie Politie van het directoraat-generaal Politie en Veiligheidsregio's van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Zijn kennis en expertise ligt vooral op bestuurlijk-juridische (politie)vraagstukken rond openbare orde en veiligheid. Mr. C.J. (Corine) Brouwer is strategisch adviseur Intelligence van de portefeuille Intelligence bij de politie. Haar expertise ligt op bestuurlijk en organisatorische (politie)vraagstukken rond veiligheidsvraagstukken zoals openbare orde.

Online berichtenverkeer kan een impact hebben op de openbare orde en heeft een aandeel in het totaal aan informatie om tot een intelligencepositie te komen. Ook recent (september 2025) weer, in Beverwijk en Heemskerk toen het tussen jongeren op sociale media uit de hand liep. Deze bijdrage gaat over het voorgestelde wettelijk kader om online gegevens te vergaren ter voorkoming van mogelijke ernstige verstoringen van de openbare orde en de uitvoeringspraktijk. Dankzij sociale media kunnen snel medestanders worden gemobiliseerd om ergens de openbare orde te verstoren. Online uitdagen kan ook leiden tot grote onrust. Daarbij is het vaak ook de vraag of en zo ja, hoe dit in de fysieke wereld plaatsvindt of gaat plaatsvinden. Het fenomeen is niet nieuw: de facebookrellen met Project X in Haren, coronarellen, boerenprotesten, klimaatactivisten ... De laatste jaren zien we dit met grotere frequentie en meer

intensiteit. Deze vorm van maatschappelijke onrust en ontwrichting baart het gezag en de politie zorgen. De gevolgen voor de openbare orde zijn fors, de behoefte aan preventief ingrijpen neemt toe.

Open Source Intelligence (OSINT)

Daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde, waar de openbare orde onderdeel van is, ook online, is een politietoelating. Op haar rust de (wettelijke) plicht om, onder gezag van de burgemeester, openbare-orde-verstoringen te voorkomen, te beletten of te beëindigen. Informatievergaring is daarbij essentieel. Medewerkers van Open Source Intelligence (OSINT) mogen ingevolge artikel 3 Politiewet (PW) tot op zekere hoogte online berichten bekijken. Maar omdat sociale media ook persoonlijke informatie kunnen bevatten, kan er sprake zijn van 'een meer dan geringe inbreuk op de persoonlijke levenssfeer'.

Wouter Landman² constateerde al dat deze drempel snel in zicht kan komen en dat dit een spanningsveld oplevert: 'Van de politie wordt verwacht dat zij zicht heeft op maatschappelijke ontwikkelingen, weet wat er bijvoorbeeld bij demonstraties kan worden verwacht en daarop anticipeert. Het voldoen aan deze verwachting wordt bemoeilijkt doordat de politie op het gebied van OSINT snel tegen grenzen aanloopt.'³

Roep om meer mogelijkheden voor internetonderzoek

In navolging van de Commissie-Koops⁴ drong de Tweede Kamer aan op meer mogelijkheden voor internetonderzoek ter handhaving van de openbare orde. De motie Klaver⁵, aangenomen op 30 juni 2022, verzocht het kabinet om 'alle instrumenten aan de politie beschikbaar te stellen om adequaat in te grijpen en de openbare orde te handhaven bij geweld, bedreiging en intimidatie'. Het Regeerprogramma van het huidige demissionaire kabinet kondigde uitbreiding aan van de politiebevoegdheden inzake informatievergaring over (potentieel) grootschalige openbare-orde-verstoringen. En in het debat op 6 november 2024, na de gebeurtenissen rond Ajax-Maccabi Tel Aviv, riep de motie-Yesilgöz op om een politiebevoegdheid te creëren waarbij online ook in besloten (Telegram)groepen mag worden meegekeken.⁶ Bij dit alles gaat het niet om vergaring van *meer* informatie, maar vooral om de *relevante* gegevens. Om die te vergaren schiet, zoals gezegd, artikel 3 PW tekort.

Operationele werking

De politie vergaart openbare-orde-informatie onder gezag van de burgemeester. Het doel is om het gezag te informeren op basis van een actuele en betrouwbare intelligencepositie en de burgemeester in staat te stellen de openbare orde te handhaven op basis van artikel 172 Gemeentewet. Daarbij is aanvullende informatie nodig om een risico-inschatting van de (potentiële) verstoring te maken over de plaats, het moment, de aard, de omvang en de waarschijnlijkheid van de verstoring. Op basis van de informatie kunnen maatregelen

Meer mogelijkheden voor politie om openbare bronnen op internet te volgen

worden genomen om (potentiële) verstoringen van de openbare orde te voorkomen of te beëindigen. Denk aan noodbevoegdheden, preventief fouilleren, cameratoezicht of gebiedsverboden door de burgemeester of politie-interventies, zoals extra surveillance, inzet van verkenningseenheden of 'spotters', preparatie op ME-inzet en het verrichten van huisbezoeken.

Legitimiteit

De uitbreiding van bevoegdheden vraagt om legitimiteit. In de politiek is er weinig discussie meer over de noodzaak van versterking van deze bevoegdheden. Ook bij burgers lijkt die steun breed aanwezig, op basis van de maatschappelijke discussie over recente verstoringen van de openbare orde. Dialoog met de burger waarom de politie meer online bevoegdheden krijgt is randvoorwaardelijk. Onderzoek naar draagvlak enerzijds, en transparantie en goede uitleg anderzijds is en blijft niettemin nodig om vertrouwen en begrip te behouden. Zo kan de burgemeester als bevoegd gezag effectief blijven functioneren en maatschappelijke verstoring (laten) voorkomen.

Het wetsvoorstel

Het wetsvoorstel versterkt de rol van het bevoegd gezag en de waarborgen daaromheen. Daarnaast krijgt de politie een wettelijke grondslag om gegevens te vergaren in openbare bronnen. Het legitimeert de noodzakelijke activiteiten die de politie moet uitvoeren om te komen tot een adequate intelligencepositie voor de handhaving van de openbare

- 1 *Politie moet web kunnen afspeuren en relschopper kunnen 'volgen', vindt het kabinet*, Tobias den Hartog, *Algemeen Dagblad*, 4 juli 2025.
- 2 *'Politiewerk op het web'*, een verkennend onderzoek naar online gegevensvergaring door de politie (2022), W. Landman, S. Groothuis, Politie & Wetenschap. Zie *Politiewerk op het web* | Politie en Wetenschap.
- 3 Wouter Landman, *Spanningen bij politiewerk op het web, online gegevensvergaring in een woelige samenleving*, themanummer 'Policing the Internet', *Tijdschrift voor de Politie*, 2023(2), p. 12.
- 4 Rapport 'Regulering van opsporingsbevoegdheden in een digitale omgeving' van de Commissie modernisering opsporingsonderzoek in het digitale tijdperk van juni 2018, p. 203-204.
- 5 Kamerstukken II 2021/2022, 28 684, nr. 708.
- 6 Kamerstukken II 2024/2025, 36 651, nr. 22.

De politie vergaart openbare-orde-informatie onder gezag van de burgemeester

- 7 Het kabinet wil toetreden tot besloten groepen overigens niet uitsluiten. Zie interview met minister Van Weel in het AD van 4 juli jl.
- 8 Na afloop van het onderzoek mogen de gegevens nog ten hoogste een half jaar worden bewaard. Daarna moeten deze worden vernietigd.
- 9 Publicatie wordt dit najaar verwacht.
- 10 Denk aan de rellen in o.a. Londen, Liverpool, Manchester en Belfast in 2022 resp. de acties van de gele hesjes en in de Parijse 'banlieues'.
- 11 <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2016/25/enacted>
- 12 <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/23/contents>
- 13 Code de la sécurité intérieure - Légifrance
- 14 Artikel L811-3 van de Code de la Sécurité.

orde. In het kort hoe het systeem van onderzoek in open bronnen op internet⁷ in het wetsvoorstel is geregeld:

- De politie mag, gedurende internetonderzoek naar zaken als aard en omvang van een potentiële ernstige openbare ordeverstoring:
 - › persoonsgegevens *overnemen*; en
 - › in dat onderzoek ook een persoon die een substantiële rol heeft in het tot stand brengen van een ernstige openbare-ordeverstoring *volgen*.
- Criteria voor de inzet van de bevoegdheden zijn:
 - › Er moeten aanwijzingen zijn voor een 'ernstige' verstoring van de openbare orde.
 - › De burgemeester moet eerst een bevel geven (maximaal vier weken).
 - › De rechter-commissaris moet voor zo'n bevel een machtiging geven.
 - › Er gelden, in afwijking van de Wpg, strengere regels voor de bewaar- en vernietigingstermijn.⁸

Buitenlandse wetgeving

Naar de ervaringen, regulering en wijze van onafhankelijke controle en toetsing vooraf in kwesties als deze is (WODC-)onderzoek⁹ verricht, onder meer in het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk. Weliswaar heeft de burgemeester daar, anders dan bij ons, geen rol en zeggenschap in de openbare-orde-handhaving, maar dat maakt beide landen niet minder interessant, gelet op hun ervaringen¹⁰ en regulering.

Verenigd Koninkrijk

De Britse 'Investigatory Powers Act 2016'¹¹ bepaalt dat de politie informatie mag vergaren voor de openbare-orde-handhaving via open source intelligence en via heimelijke

informatieverzameling, d.w.z. door systematische monitoring van een persoonlijk profiel met 'repeated viewing'. Volgens de 'Regulation of Investigatory Powers Act 2000'¹² moet dan autorisatie/toestemming vooraf zijn verkregen. De Britse systematiek lijkt daarmee op de bij ons beoogde, zij het dat de autorisatie/toestemming anders is geconstrueerd. De 'Investigatory Powers Commissioner's Office' (IPCO) geeft deze. De rechter komt eraan te pas als de intelligence-fase heeft geleid tot justitieel politieoptreden.

Frankrijk

Alle Franse inlichtingendiensten – ook 'gendarmérie' en 'police nationale' – vallen voor hun informatievergarende taak onder dezelfde 'intelligence-wet', vastgelegd in boek VIII van de 'Code de la Sécurité'.¹³ Deze regelt onder meer (online) gegevensvergaring, technieken, toestemming, controle en – per dienst – de doelbinding.¹⁴ Rellen, ordeverstoringen en sociale onrust zijn exclusief voor de politie. Voor een deel van de informatievergarende technieken moet vergunning worden gevraagd bij de premier, na advies van de 'Commission Nationale de Contrôle des Techniques de

Een wettelijke **grondslag** om **gegevens** te **vergaren** in **openbare** bronnen

Renseignement' (CNCTR).¹⁵ Deze commissie vormt de onafhankelijke toets en controle vooraf en is 'EVRM-proof'. Ook hier toetst de rechter in een later stadium, namelijk als sprake is geworden van 'police judiciaire'.

Kanttekeningen

Het wetsvoorstel zal bijdragen aan meer mogelijkheden om preventief in te grijpen, maar is niet onomstreden. Een aantal zaken vereist verdere uitwerking. Wij noemen er vier.

1. Als de politie online informatie wil vergaren in de daarvoor in aanmerking komende gevallen, is een burgemeestersbevel vereist. Wil de politie slagvaardig kunnen optreden, dan zijn er twee 'gezagsmatige zaken' die geregeld moeten zijn. Zo zijn, net als met de informatie-OvJ, dan permanente bestuurlijke bereikbaarheid en beschikbaarheid gewenst. Daarnaast moet snel en krachtig bestuurlijk kunnen worden gereageerd als de online aangejaagde openbare orde bovenlokaal van aard is. Stel dat de wet van kracht is en de online aangejaagde schermutselingen, zoals recent in Beverwijk en Heemskerk doen zich opnieuw voor en verbreden zich meteen ook naar IJmuiden, Velsen, Haarlem, Uitgeest

en Castricum... Internetonderzoek in deze casus vergt bemoeienis van zeven burgemeesters, wat doortastend (politie)optreden kan belemmeren.

2. Rond de legitimiteit is nog onbekend wat de 'gewone burger' ervan vindt dat zijn berichtenverkeer op internet door de politie straks kan worden gevolgd. Het lopende onderzoek van Bantema c.s. over dit 'burgerperspectief'¹⁶ zal hier inzicht bieden.¹⁷ De politie wisselt ook ervaringen uit met politiekorpsen in andere landen over de praktijk en de legitimiteit van internetonderzoek. Dit gebeurt in Europolverband in de 'strategic board on online policing'.

3. De R-C moet een machtiging hebben gegeven alvorens een burgemeester een bevel kan geven en de politie mag handelen (toetsing vooraf). Het risico van overbelasting voor de ZM door het mogelijk grote volume aan zaken dreigt dan. De Britse en Franse aanpak biedt hier inspiratie omdat de rechterlijke toets daar later (en achteraf) plaatsvindt en de toetsing vooraf elders is belegd. Een op Nederlandse leest geschoeide IPCO of CNCTR (in plaats van de R-C) die advies uitbrengt aan het gezag lijkt aantrekkelijk.

4. De politie mag haar bevoegdheden alleen inzetten in geval van '(vrees voor) ernstige openbare-orde-verstoringen'. Het criterium 'ernstig' komt in de Gemeentewet al voor.¹⁸ De praktijk moet uitwijzen hoe dit uitwerkt rond de gevallen waarin internetonderzoek nodig wordt geacht. De 'ernst' hangt af van de lokale omstandigheden en als die ernst mede wordt bepaald door grootschalige vernielingen, brandstichting en dergelijke, komen ook het strafrecht en de rol van het OM in beeld. Het driehoeksoverleg moet hierover afspraken maken hoe dan te handelen.

15 Zie CNCTR | La Commission Nationale de Contrôle des Techniques de Renseignement

16 'Burgerperspectief op online politie monitoring in (besloten) groepen', NHL Stenden. Zie <https://www.nhlstenden.com/projecten/burgerperspectief-op-online-politie-monitoring-in-besloten-online-groepen>

17 Uitkomsten worden in de eerste helft van 2026 verwacht.

18 Zie artikelen 172a en 175 Gemeentewet. De wetsgeschiedenis van laatstgenoemd artikel geeft voorbeelden.

De auteurs danken Hester van der Sluis (JenV), Peter van Baal en Lucas Korsten (politie) voor hun suggesties bij dit artikel.

Recensie over actuele publicaties

BOEK

Online Blauw

Ronald van Steden, Sandra ter Woerds, André Merk, Kristiaan Schuppers, Melissa Willekers, Daphne Valk-van Waarde, Roselle Jansen & Stijn Ruiter (2025). *Online Blauw. Een onderzoek naar de rol van basisteams in de aanpak van digitale criminaliteit en ervaringen van slachtoffers met de politie.* Den Haag/Apeldoorn: Politie & Wetenschap

Deze recente onderzoekspublicatie van Politie & Wetenschap biedt ten eerste een grondige analyse van de tot op heden onderbelichte, maar belangrijke rol die basisteams spelen in de aanpak van gedigitaliseerde criminaliteit. Onderzoekers pleiten op basis van hun bevindingen voor het op orde brengen van de 'digitale basis' en basisteams te faciliteren en te ontlasten. Dat vraagt om landelijk eenduidiger sturing op de aanpak van digitale criminaliteit en om meer samenwerking met specialistische teams.

In de tweede plaats toont het onderzoek een geslaagde samenwerking door onderzoekers van de Vrije Universiteit Amsterdam, het Nederlands Studiecentrum voor Criminaliteit en Rechtshandhaving en onderzoekers van de afdelingen analyse en onderzoek van de eenheden Den Haag en Amsterdam. Een mix van kennis en expertise van binnen en buiten de politie met aantoonbare meerwaarde. Zo is een steekproef van het landelijk werkaanbod van digitale criminaliteit op aard, omvang en afhandeling geanalyseerd, is de werkwijze van zes basisteams in kaart gebracht aan de hand van 54 interviews en een reconstructie van 77 zaken en zijn de behoeften van slachtoffers van digitale criminaliteit onderzocht aan de hand van uitkomsten van de politiemonitor (survey onder 25760 respondenten) en verder geduid door interviews met slachtoffers. Vervolgens zijn de bevindingen getoetst in reflectiesessies met deelnemende basisteams en beleidsmakers en is hun feedback verwerkt. Tot slot is het onderzoek via webinars onder de aandacht gebracht en via een infographic eenvoudig toegankelijk gemaakt.

De infographic biedt snel zicht op de belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen

van het rapport, maar is geen vervanging voor het lezen daarvan. Het onderzoek geeft inzicht in de worsteling van de basisteams om te dealen met deze sterk toegenomen vorm van criminaliteit en de grote verschillen in aanpak, afhandeling en ontwikkelingsniveau. Dit terwijl volgens onderzoekers landelijk per jaar tot 127.000 registraties (meldingen en aangiften) van gedigitaliseerde criminaliteit binnenkomen, waarvan 41% direct bij het basisteam en 67% door hen wordt afgehandeld. Ruim 70% van de zaken wordt echter afgewezen of vroegtijdig beëindigd, slechts 5% wordt daadwerkelijk ingezonden naar het OM voor een strafvervolgning. Dat terwijl blijkt dat de impact van gedigitaliseerde criminaliteit op slachtoffers in vele opzichten groter is dan die van traditionele criminaliteit.

Het onderzoek beschrijft gedetailleerd om welke delicten het gaat, via welke kanalen aangiften en meldingen van digitale criminaliteit bij het basisteam komen, hoe verschillend wordt omgegaan met de selectiviteitskaders en welke kwetsbaarheden de huidige praktijk vertoont. Tegelijkertijd geeft het inzicht in de kracht en meerwaarde van de basisteams, in het bijzonder voor de slachtoffers. Deze hebben onder andere meer dan slachtoffers van traditionele criminaliteit behoefte aan iemand bij de politie om mee te praten, gevoelens te delen en serieus genomen te worden. Aan advies om herhaling te voorkomen en aan hulp en ondersteuning.

Verplicht leesvoer voor beleidsmakers en een oproep om basisteams beter te faciliteren in de afhandeling van deze nieuwe vorm van veel voorkomende criminaliteit.

Deze uitgave geeft **inzicht** in de **kracht** en **meerwaarde** van de **basisteams**, in het bijzonder voor de **slachtoffers**

Recensent dr. mr. **Barbara van Caem** is hoofd van de cluster wetenschap bij de Landelijke Portefeuille Gebiedsgebonden Politie.

VERWEAVING
IN HET
GEBRUIK
VAN
TECHNOLOGIE

Gebiedsgebonden en informatiegestuurd politienetwerk

Zowel in België als in Nederland koos de politie op een bepaald moment voor *community-oriented policing* als overkoepelende filosofie voor het dagelijks optreden. Die keuze vloeide voort uit maatschappelijke veranderingen in de tweede helft van de twintigste eeuw: de politie moest niet langer enkel de staat vertegenwoordigen, maar ook actief deel uitmaken van de gemeenschap waarin zij opereerde.

In België kreeg dit idee vorm na de gewelddadige incidenten van de ‘Ioden jaren tachtig’, die de beperkingen van het traditionele politiewerk blootlegden. Experimenten met buurtgerichte initiatieven moesten de legitimiteit van de politie herstellen, en in de hervorming van 1998 werd *community-oriented policing* officieel vastgelegd als leidende filosofie.

In Nederland ontstond de kritiek op een te sterke nadruk op wetshandhaving al in de jaren zestig en zeventig. De roep om sociale gelijkheid en nabijheid leidde tot experimenten met wijkagenten en wijkteams. De echte doorbraak volgde in de jaren negentig, met de hervorming van 1993 en de herintroductie van de wijkagent als spil van *community-oriented policing*. Die koers werd bij de vorming van de Nationale Politie in 2012 bevestigd.

Deze bijdrage onderzoekt hoe wijkagenten in beide landen balanceren tussen deze twee logica's in hun gebruik van technologie. We doen dat aan de hand van drie stappen: een theoretische verkenning van beide benaderingen, bevindingen uit 545 uur etnografisch veldwerk en een conclusie over de betekenis van technologie voor de hedendaagse rol van de wijkagent.

Community-oriented policing: nabijheid als kernprincipe

Hoewel de invulling en juridische verankering verschillen, delen het Nederlandse gebiedsgebonden politiewerk en de Belgische gemeenschapsgerichte politiezorg eenzelfde kernprincipe: nabijheid tussen politie en burger. Dat komt tot uiting in de lokale verankering van het politiewerk, in informele contacten met inwoners en vooral in de rol van de wijkagent die signalen oppikt, relaties onderhoudt en vertrouwen opbouwt.

Toch blijft *community-oriented policing* een onderwerp van discussie. Het concept is moeilijk scherp te definiëren, wordt soms afgedaan als een modewoord en heeft volgens critici een beperkte invloed op criminaliteitsbestrijding. Daarnaast stelt de digitalisering van de samenleving het model voor nieuwe uitdagingen: gemeenschappen vormen zich steeds vaker online en zijn minder gebonden aan een specifieke plaats. Dat roept de vraag op of *community-oriented policing* nog voldoet aan de hedendaagse realiteit, of dat het model moet worden herzien (De Paepe & Easton, 2024).

In zowel België als Nederland lijkt die herziening zich in de praktijk al af te tekenen.

Over de auteur

Mr. Jasper De Paepe is promovendus Team Politiestudies, Universiteit Leiden & promovendus Vakgroep Bestuurskunde en Publiek Management, Universiteit Gent.

Community-oriented policing wordt aangevuld met elementen van intelligence-led policing

Referenties

- Carter, J.G., & Fox, B. (2019). Community policing and intelligence-led policing: An examination of convergent or discriminant validity. *Policing*, 42(1), 43-58. <https://doi.org/10.1108/PIJPSM-07-2018-0105>
- De Paepe, J. (2024). De toekomst van de gebiedsgebonden politieprofessie in een gedigitaliseerde samenleving. *Justitiële Verkenningen*, 50(4), 134-138. <https://doi.org/10.5553/jv/016758502024050004014>
- De Vries, H.R., & Henssen, M. (2018). Podium voor goed politiewerk. *Tijdschrift Voor de Politie*, 80(5), 6-10.

Community-oriented policing blijft het uitgangspunt, maar wordt aangevuld met elementen van intelligence-led policing. Die verschuiving is geen breuk, maar een poging om de zwakke punten van community-oriented policing op te vangen. Die evolutie sluit aan bij de oorspronkelijke aanleiding voor het ontstaan van community-oriented policing in de jaren zeventig: het groeiende besef dat de traditionele, op wetshandhaving gerichte politieaanpak niet langer voldeed aan maatschappelijke verwachtingen. Een politie die uitsluitend als verlengstuk van de staat opereerde en zich louter op repressie richtte, ondermijnde het vertrouwen en de legitimiteit van het instituut (Schaap, 2018). Community-oriented policing moest dat vertrouwen herstellen door een sociaal én fysiek nabije politie. Vandaag wordt datzelfde doel nagestreefd, maar in een context waarin nabijheid niet enkel fysiek, maar ook digitaal moet worden ingevuld.

Intelligence-led policing: data als kompas

Intelligence-led policing ontstond in de jaren negentig, onder meer met programma's zoals CompStat in New York, waarbij systematische data-analyse werd ingezet om middelen efficiënter te verdelen en criminaliteit preventief te bestrijden. Terwijl community-oriented policing inzet op nabijheid en veel autonomie biedt aan individuele functionarissen, richt intelligence-led policing zich op het doelgericht maken van politiewerk op basis van data die het handelen van agenten sturen (Ratcliffe, 2016).

Over de vraag hoe community-oriented policing en intelligence-led policing zich tot elkaar verhouden, verschillen de meningen echter. Verschillende academici beschouwen community policing en intelligence-led policing

als twee fundamenteel verschillende modellen zonder raakvlakken (Carter & Fox, 2019; Ratcliffe, 2016). Ratcliffe (2016) stelt zelfs dat intelligence-led policing de antithese vormt van community-oriented policing. Andere onderzoekers zien wel mogelijkheden voor versterking. Volgens hen kan intelligence-led policing bijdragen aan community-oriented policing, mits er rekening wordt gehouden met democratische waarborgen, zoals de bescherming van privacy (Easton et al., 2009; Hardyns et al., 2024).

Binnen deze discussies wordt er vooral gekeken naar de onderliggende principes van beide modellen en wordt er slechts in beperkte mate of eerder in de kantlijn stilgestaan bij de impact die deze werkwijzen hebben op de dagelijkse praktijk van politiefunctionarissen op het terrein. In het volgende onderdeel bekijken we hoe beide benaderingen tot uiting komen in het gebruik van technologie door wijkagenten. De inzichten zijn gebaseerd op 545 uur aan observaties bij wijkagenten in België en Nederland.

Wijkagenten en technologie

De wijkagent wordt doorgaans gezien als hét gezicht van community-oriented policing. Tegelijkertijd wordt van dezelfde wijkagent verwacht dat hij een sleutelrol vervult in intelligence-led policing. Van wijkagenten wordt gevraagd actuele en nauwkeurige informatie te verzamelen over lokale veiligheidsproblemen, actieve daders en de dynamiek van probleemjongeren. Die informatie moet bovendien correct geregistreerd en gedeeld worden met het korps, zodat ze kan bijdragen aan de bredere sturing van politiecapaciteit. Daarmee vervult de wijkagent dus een dubbele functie: symbool van nabijheid en vertrouwen en leverancier van cruciale data voor de interne organisatie (De Vries & Henssen, 2018; Vaste Commissie van de Lokale Politie, 2024).

Deze dubbele functie vraagt van wijkagenten een voortdurende evenwichtsoefening. Er wordt van wijkagenten verwacht dat ze relaties onderhouden, vertrouwen opbouwen en nabijheid organiseren binnen de wijk. Eveneens worden zij beoordeeld op hun bijdrage aan een informatiegestuurd politieapparaat. De spanning ontstaat precies op het punt waar persoonlijk contact en het opbouwen van vertrouwen moeten worden omgezet in gestandaardiseerde data die voldoen aan organisatorische eisen. Terwijl bewoners de wijkagent zien als een betrouwbare vertrouwenspersoon, ziet de politieorganisatie

hem steeds vaker als een cruciaal informatie-knooppunt.

Technologie speelt een centrale rol binnen dit spanningsveld. Zowel in België als in Nederland maken wijkagenten gebruik van een breed scala aan ICT-toepassingen die hen ondersteunen in hun dagelijkse werking. Deze toepassingen dienen zowel intelligence-led policing als community-oriented policing, waarbij eenzelfde tool vaak voor beide benaderingen kan worden ingezet. In België gaat het bijvoorbeeld om systemen zoals FOCUS, ISLP en I+Belgium, terwijl in Nederland toepassingen als MEOS, BVH, RAPP en Bluespot Monitor worden gebruikt. Daarnaast beschikken wijkagenten over verschillende communicatiemiddelen, zoals e-mail, WhatsApp en sociale media, die hen in staat stellen rechtstreeks met burgers te communiceren.

Hoewel technologie wijkagenten ondersteunt bij zowel intelligence-led policing als community-oriented policing, is het de vraag in hoeverre deze middelen daadwerkelijk beide benaderingen dienen. Landman wijst erop dat de verdere ontwikkeling van ICT-toepassingen en de groeiende beschikbaarheid van data ertoe kunnen leiden dat deze tools het handelen van politieprofessionals op straat sturen en vormgeven (Landman, 2023). Hierdoor kan de nadruk verschuiven naar het verzamelen van zoveel mogelijk informatie, terwijl het relationele aspect van het werk mogelijk op de achtergrond raakt (Terpstra & Salet, 2022). Dit roept belangrijke vragen op over de toekomst en rol van de gebiedsgebonden politieprofessional (De Paepe, 2024).

Strategieën in het gebruik van technologie

Uit het etnografisch onderzoek uitgevoerd in België en Nederland blijkt dat de manier waarop technologie wordt ingezet, sterk samenhangt met de autonomie van wijkagenten. Het gebruik van technologie hangt nauw samen met de manier waarop wijkagenten kijken naar technologie, hoe dat hun functie kan ondersteunen en de mate waarin dit overeenkomt met de gepercipieerde noden vanuit de gemeenschap. Daardoor ontstaan uiteenlopende strategieën.

1. De eerste strategie richt zich vooral op persoonlijke interactie en analoge methoden. Wijkagenten die deze aanpak hanteren, bouwen hun kennis van de wijk vooral op door direct contact met bewoners, observaties tijdens straatpatrouilles en het onderhouden van lokale netwerken. Digitale hulpmiddelen

Bewoners zien de wijkagent als een betrouwbare vertrouwenspersoon

spelen hierbij slechts een bescheiden rol; informatie wordt voornamelijk opgeslagen in het hoofd van de wijkagenten en wordt sporadisch opgeschreven in een notitieboek. Het doel van deze strategie is het opbouwen van vertrouwen en het onderhouden van sterke persoonlijke relaties met bewoners. Technologie wordt uitsluitend gebruikt wanneer het noodzakelijk is, terwijl de kern van het werk bestaat uit fysieke aanwezigheid en directe interactie.

2. De tweede strategie combineert een gestructureerde, systematische manier van informatiebeheer met een selectief gebruik van digitale middelen. Hier worden gegevens zorgvuldig vastgelegd in ordners, notities en andere fysieke archieven, waardoor een gedetailleerd beeld van de wijk ontstaat. Tegelijkertijd maken deze wijkagenten gebruik van digitale communicatiemiddelen zoals e-mail, berichtenapps en sociale media om bewoners te informeren en betrokken te houden. Technologie vervangt het persoonlijke contact niet, maar ondersteunt het; het dient als aanvulling bij het delen van updates, veiligheidsinformatie of aankondigingen.

3. Bij de derde strategie ligt de nadruk op het gebruik van digitale registraties en databanken om inzicht te krijgen in trends, incidenten en signalen uit de wijk. Wijkagenten verzamelen en analyseren deze informatie om hun werkzaamheden beter te plannen, risico's tijdig te signaleren en duidelijke prioriteiten te stellen. Toch vormt dit slechts een hulpmiddel: het persoonlijke contact met bewoners blijft de kern van hun werk. De digitale gegevens worden vooral ingezet ter voorbereiding van huisbezoeken, straatgesprekken of buurtbijeenkomsten, zodat de wijkagent gericht kan inspelen op lokale noden.

4. De vierde strategie plaatst technologie volledig centraal in het werk van de wijkagent.

Referenties (vervolg)

- Easton, M., Vynckier, G., & De Kimpe, S. (2009). Reflections on the possible integration of intelligence led policing into community policing. In M. Cools, S. De Kimpe, B. De Ruyver, M. Easton, L. Pauwels, P. Ponsaers, T. Vander Beken, F. Vander Laenen, G. Vande Walde, & G. Verneulen (Eds.), *Governance of Security Research Papers Series II, Readings On Criminal Justice. Criminal Law & Policing* (pp. 293-310). Maklu.
- Hardyns, W., Sas, M., Vandenbrande, C., & Khalfa, R. (2024). Big data en Community Oriented Policing: naar een geïntegreerde toekomst. In T. Van den Broeck, S. De Kimpe, & D. Van Nuffel (Eds.), *community policing : nieuwe impulsen voor gemeenschapsgerichte politiezorg in België* (pp. 433-463). Politeia. <https://biblio.ugent.be/publication/01HZPNXSP32FTXIY2AKEMZTFFG>
- Landman, W. (2023). *Politiewerk aan de horizon. Technologie, criminaliteit en de toekomst van politiewerk*.
- Ratcliffe, J.H. (2016). *Intelligence-Led Policing* (Second Ed.). Routledge.
- Terpstra, J., & Salet, R. (2022). Community policing in the age of abstract police. In J. Terpstra, R. Salet, & N.R. Fyfe (Eds.), *The Abstract Police. Critical reflections on contemporary change in police organisations* (pp. 81-102). Eleven.
- Vaste Commissie van de Lokale Politie. (2024). *Memo-randum van de Lokale Politie 2024-2028*.

Intensief gebruik van digitale tools betekent niet dat het relationele werk wordt verwaarloosd

Digitale analyses, online meldsystemen en statistische modellen worden gebruikt om de wijk in kaart te brengen en prioriteiten te stellen. Contact met bewoners verloopt grotendeels via online kanalen. Fysieke aanwezigheid wordt pas ingezet wanneer de digitale informatie daarom vraagt. Voor deze strategie geldt dat de wijk niet alleen een fysieke, maar vooral digitale ruimte is, waarbij de online representatie van de wijkagent belangrijker is dan fysieke aanwezigheid.

Conclusie

Deze bijdrage toont dat community-oriented policing en intelligence-led policing twee verschillende logica's vertegenwoordigen die in de praktijk nauw met elkaar verweven zijn. Community-oriented policing legt de nadruk op nabijheid, vertrouwen en legitimiteit, terwijl intelligence-led policing de nadruk legt op het systematisch verzamelen en analyseren van gegevens om politiewerk doelgerichter en efficiënter te maken. Wijkagenten balanceren dagelijks tussen deze twee modellen en maken voortdurend afwegingen over hoe zij hun

relationele rol kunnen combineren met data-verzameling en -gebruik.

Technologie speelt hierbij een centrale rol. Digitale middelen zoals registratiesystemen, databanken en communicatietools ondersteunen zowel relationeel werk als datagedreven sturing. Observaties laten zien dat wijkagenten keuzes maken over hoe, wanneer en in welke mate zij deze middelen inzetten. Intensief gebruik van digitale tools betekent daarom niet automatisch dat het relationele werk wordt verwaarloosd. Tegelijkertijd kan technologie het handelen van agenten beïnvloeden, zoals Landman (2023) stelt, waardoor de nadruk kan verschuiven naar het verzamelen van informatie ten koste van persoonlijk contact. Uit de strategieën die wijkagenten hanteren, blijkt dat noch de invloed van technologie overschat mag worden, noch de autonomie van de agenten onderschat. Agenten bepalen welke informatie wordt vastgelegd, hoe deze wordt gebruikt en welke prioriteiten in de wijk worden gesteld. Technologie kan het proces beïnvloeden, maar de beslissingen over het moment, de context en de intensiteit van het gebruik blijven vooralsnog bij de wijkagent liggen.

Tegelijkertijd roept deze autonomie belangrijke vragen op: is het behoud van ruime beslissingsvrijheid op de lange termijn houdbaar? Van oudsher bevinden wijkagenten zich in een unieke positie tussen de politieorganisatie en de burger, waarbij zij regelmatig worden geconfronteerd met tegenstrijdige verwachtingen. Technologie voegt hier een nieuwe dimensie aan toe. Digitale middelen en datagestuurde systemen kunnen het werk sturen en standaardiseren, waardoor de autonomie onder druk komt te staan en de wijkagent daadwerkelijk in de knoop raakt tussen nabijheid, vertrouwen en informatiegestuurd handelen. •

Wij geloven in de kracht van voortdurende ontwikkeling van kennis en vaardigheden, gericht op vakmanschap en vitaliteit binnen de veiligheidssector.

Ons doel is duidelijk: het vergroten van de veiligheid voor jullie, jullie collega's en alle burgers die jullie beschermen.

 www.instituutvoorveiligheid.nl

Een initiatief van de Politievakbonden

Groeiende burgerparticipatie bij vermissingen

SAMENWERKING
BURGERS EN POLITIE

Burgers zijn onmisbaar voor het dagelijks functioneren van de Nederlandse politie. Bovendien is burgerparticipatie door technologische en maatschappelijke ontwikkelingen de laatste jaren steeds belangrijker geworden. Toch blijkt structurele verankering van burgerhulp in de politiepraktijk lastig. Er is echter één gebied waar burgerparticipatie inmiddels wel een vast onderdeel van het politiewerk vormt: het zoeken naar vermiste personen. Dit artikel laat zien hoe de samenwerking tussen burgers en politie zich de laatste jaren heeft ontwikkeld op dit thema en nodigt uit tot reflectie op wat dit kan betekenen voor bredere politiestrategieën.

De Nederlandse politie onderscheidt zich door haar aanwezigheid in de haarvaten van de samenleving. De onderliggende strategie, Gebiedsgebonden Politiewerk, kan volgens Van Steden et al. worden gezien als het fundament waar de hele Nederlandse politie op rust. De kern van GGP bestaat uit de combinatie van drie verschillende kenmerken: probleemgericht werken, decentralisatie en burgerbetrokkenheid (2021).

Zowel binnen deze visie als vanuit praktisch oogpunt zijn burgers een essentieel onderdeel van het dagelijkse politiewerk. In veel gevallen zijn het namelijk burgers die als slachtoffer of aangever de aanleiding vormen om te handelen. Aanhoudingen op heterdaad zijn bijvoorbeeld grotendeels afhankelijk van de (snelle) melding door burgers (Mehlbaum et al., 2014). Buiten heterdaad geeft informatie van burgers vaak richting aan bijvoorbeeld

een strafrechtelijk onderzoek. En uiteindelijk vindt in Nederland een groot deel van de veroordelingen plaats op basis van getuigenverklaringen (Van Koppen, 2007). Kortom, de politie werkt vóór, maar vooral ook dóór betrokken burgers.

Snelle maatschappelijke ontwikkelingen maken dat de rol van burgers alleen maar groter wordt. Burgers mengen zich gevraagd en ongevraagd in het politiewerk met hun toenemende kennis, technologische mogelijkheden en onderlinge verbondenheid. De politie reageert hierop door actief meer toenadering te zoeken. Inmiddels wordt er bijvoorbeeld incidenteel geëxperimenteerd met het betrekken van burgers bij TGO's, VVC- en cyberzaken, hackathons en cold cases. Toch blijkt het in de (opsporings)praktijk vaak lastig om structureel samen te werken. Juridische, organisatorische en culturele factoren spelen

Over de auteur

Dr. Jérôme Lam is bij de Politieacademie als onderzoeker verbonden aan het Kenniscentrum Criminaliteitsbeheersing, Intelligence en Opsporing.

Burgers mengen zich gevraagd en ongevraagd in het politiewerk

hierbij een belangrijke rol (Lam et al., 2022). Er is echter een opvallende uitzondering: het zoeken naar vermiste personen.

Vermissingen

Vermissingen vormen een bijzonder onderdeel van het politiewerk. Met ongeveer 30.000 meldingen per jaar komen dit soort zaken heel vaak voor. Hoewel de meeste vermissingen relatief kortdurend zijn en goed aflopen, kan de impact op slachtoffers en achterblijvers enorm zijn. Hierdoor is een juiste inschatting iedere keer weer cruciaal. Helaas zijn vermissingszaken vaak complex, waarbij er op voorhand weinig informatie is. Nu is onduidelijkheid meer regel dan uitzondering bij politiewerk, maar bij vermissingszaken in het bijzonder zijn de mogelijke scenario's eindeloos: van misdrijf of ongeval, tot geestelijke problematiek of vrijwillig verdwijnen. Tegelijkertijd is de politie vaak beperkt in haar opsporingsmethoden. Wanneer er niet direct het vermoeden is van een strafbaar feit, handelt de politie in het kader van hulpverlening (Art. 3), waarbij zij niet veel meer bevoegdheden heeft dan de 'gewone' burger. En tot slot is juist de bemoeienis van burgers bij politiewerk waarschijnlijk nergens zo massaal en zo zichtbaar als bij het zoeken naar vermiste personen.

Zoekende burgers

Burgerhulp bij vermissingen kent grofweg twee vormen: incidenteel en structureel. Enerzijds zijn er enkele keren per jaar situaties waarin tientallen, soms zelfs honderden, vrijwilligers zich spontaan aanmelden om te helpen zoeken naar aanleiding van een specifieke

vermissing. Anderzijds bestaan er steeds meer groepen vrijwilligers die zich op een structurele basis inzetten voor het opsporen van vermisten. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om zoekhondenverenigingen of droneteams. De grote bereidheid om te helpen blijkt wel uit het bestaan van inmiddels meer dan twintig verenigingen en stichtingen die zich in Nederland met deze activiteiten bezighouden.

Bij zoekacties naar vermiste personen is dergelijke hulp van burgers zowel een zegen als een risico. In uitgestrekte gebieden kunnen extra ogen en oren cruciaal zijn, zeker wanneer burgers beschikken over (lokale) kennis of expertise die de politie kan benutten. Tegelijkertijd kan een gebrek aan overzicht en coördinatie leiden tot gebieden die worden overgeslagen, dubbel worden doorzocht, of sporen die worden vernietigd. Sommige vrijwilligers zijn fysiek of mentaal ook niet voorbereid op de belasting van een zoekactie. Dit stelt de politie voor een lastige opgave: burgerhulp in goede banen leiden, vaak zonder formeel gezag over betrokkenen.

In deze uitdagende omstandigheden is de samenwerking tussen burgers en politie de afgelopen tien jaar in een stroomversnelling geraakt. Deze ontwikkeling wordt duidelijk zichtbaar door middel van drie grote vermissingszaken waarbij burgers massaal te hulp schoten: Ruben en Julian, Anne Faber, en Emma en Jeffrey.

Ruben en Julian

In de ochtend van 7 mei 2013 wordt het lichaam van een 38-jarige man aangetroffen in het Doornse Gat. Het gaat om de vader van twee jongetjes, Ruben (9) en Julian (7), die de dag daarvoor voor het laatst met hem zijn gezien. Dezelfde avond plaatst de moeder een bericht op Facebook dat in korte tijd 17.000 keer wordt gedeeld. Dit vormt het startsein voor zoekacties van soms wel honderden burgers waarbij bospercelen werden doorzocht. In eerste instantie reageert de politie terughoudend en wil voorkomen dat mensen het bos ingaan. Dit blijkt in de praktijk niet houdbaar. Vervolgens kiest de politie ervoor om verbinding te maken en burgerzoekacties te laten begeleiden door politiemensen. Online worden (burger) sociale media ingezet om de

burgerhulp te coördineren. Het is een proces van vallen en opstaan (Jong et al., 2014). De tragische afloop is dat na bijna twee weken beide jongetjes levenloos worden aangetroffen.

Anne Faber

Op 29 september 2017 raakt de 25-jarige Anne Faber vermist tijdens een fietstochtje in de omgeving van Baarn. Een Facebookbericht van haar vriend wordt in korte tijd meer dan 130.000 keer gedeeld. De familie organiseert zich snel en organiseert de eerste zoekacties. Gedurende de dagen daarna melden zich meer en meer vrijwilligers, onder andere veteranen en vanuit het Rode Kruis. In tegenstelling tot bij Ruben en Julian probeert de politie burgers vanaf het begin niet tegen te houden, maar te omarmen. In eerste instantie ligt de regie over het zoeken vooral bij de burgers, waarbij zij worden ondersteund door de politie. Omdat het zoeken snel groter wordt en er sterke aanwijzingen zijn dat het gaat om een misdrijf, neemt de politie expliciet de regie over en worden uiteindelijk alle burgerzoekacties aangestuurd vanuit het SGBO. Helaas wordt ook Anne na bijna twee weken levenloos teruggevonden.

Emma en Jeffrey

Zaterdagmiddag 17 mei 2025 worden Emma (8) en Jeffrey (10) voor het laatst gezien in de omgeving van Winschoten, nadat zij door hun vader zijn meegenomen. Een dag later stuurt de politie een Amber Alert, omdat de vader de kinderen en zichzelf mogelijk iets aan wil doen. Het zoekgebied is zo groot dat de politie burgerhulp goed kan gebruiken. Voor het eerst in een vermissingszaak maakt de politie gebruik van een Commando Plaats Incident (COPI) structuur om het zoeken door zowel burger- als politieteams te coördineren. Onder regie van het SGBO stemmen coördinatoren vanuit de specialistische politiediensten, zoals politiehonden, drones en sonar, af met vertegenwoordigers van de Stichting Inzet Reddingshond Nederland (SIN), het Veteranen Search Team (VST) en het Coördinatie Platform Vermissing (CPV). Op deze manier worden burgerreddingshonden, getrainde burgers en mensen die spontaan komen helpen veilig en zo effectief mogelijk ingezet.

De samenwerking met burgers krijgt steeds **meer structuur**

Het **gezamenlijk zoeken** naar **vermisten** is uitgegroeid tot de meest volwassen vorm van **burgerparticipatie**

- 1 Crisiscoördinatie Operatie en Bijstand
- 2 Het Rode Kruis wordt als ngo even buiten beschouwing gelaten.

Desondanks is ook hier de afloop tragisch: na drie dagen zoeken worden de lichamen van de vader en twee kinderen in een auto aange troffen in een kanaal.

Geëmancipeerde burgerparticipatie

Deze drie zaken laten zien hoe in relatief korte tijd de houding van de politie ten opzichte van burgers is gekanteld van 'liever niet' naar 'omarmen' tot structureel en gecoördineerd samenwerken. Het is een ontwikkeling die niet onderschat moet worden. Slechts een paar jaar geleden werd namelijk nog geconstateerd dat 'een adequate, eenduidige aanpak van vermissingen door de politie ontbreekt. Vermissingen komen op verschillende plekken binnen de politie terecht en iedere eenheid behandelt zaken op haar eigen manier' (van Leiden & Hardeman, 2017).

In 2023 is hierin een grote stap gezet met de oprichting van het Landelijk Expertisecentrum Persoonsvermissingen: L(O)EP. Het expertisecentrum ondersteunt en optimaliseert de opsporing en werkprocessen rondom vermissingen. Daarnaast sluit het L(O)EP aan bij interne en externe netwerken om de samenwerking te verbeteren, vooral wanneer spoed vereist is. Dit heeft ertoe geleid dat de politie recent convenanten is aangegaan met het CPV en het VST. Deze en eerdere overeenkomsten met SIN en Stichting Opsporingsapparatuur Drenkelingen (SOAD) geven duidelijkheid over de inzet van burgers bij vermissingen en leggen de basis voor een gelijkwaardige samenwerking. De gezamenlijke zoektocht

naar Emma en Jeffrey symboliseert de professionalisering die de opsporing van vermiste personen binnen en buiten de politie heeft doorgemaakt.

Samenwerking is echter geen doel op zich, maar biedt vooral praktische meerwaarde. Burgerreddingshonden verlichten de druk op de speur- en specialistische dieren van de politie (SSD). Goedge trainde burgers vormen volwaardige en snel inzetbare zoekcapaciteit. Door spontane burgerinitiatieven te coördineren, ontstaan er extra ogen op de grond, terwijl ongecoördineerde zoekacties of verstoringen van de openbare orde worden voorkomen. Alles is erop gericht om de vermiste zo snel mogelijk te vinden.

Publiek-maatschappelijke samenwerking

Vier eeuwen geleden schreef de legendarische samoeraï Miyamoto Musashi dat ware strategie draait om het vermogen om vanuit één ding vele andere te doorgronden. De vraag is wat vermissingen de politie in bredere zin kunnen leren over het samenwerken met burgers. Er zijn een aantal factoren die bijdragen dat de samenwerking met convenantpartners goed loopt:

Structuur

Binnen de politie krijgt de samenwerking met burgers steeds meer structuur. Hiervoor wordt aangesloten bij bestaande, goed georganiseerde burgerinitiatieven. De basis wordt gevormd door samenwerkingsovereenkomsten met organisaties waar de politie effectief en verantwoord mee wil samenwerken. Voor de inzet van vrijwilligers zijn richtlijnen en procedures opgesteld. Een voorbeeld hiervan is de inzet van het VST en CPV, die verloopt via de landelijke meldkamer (CCOB³), die fungeert als single point of contact².

Niet tegenhouden, wel kiezen

De politie bepaalt niet wie er zoekt, maar wel met wie zij samenwerkt. In de overvloed aan potentiële partners hoeft niet iedereen te worden omarmd. Het doel is een effectieve opsporing en niet een representatieve democratie. Kwaliteit en betrouwbaarheid spelen hierbij een belangrijke rol. Hoewel

Literatuur

- Mehlbaum, S., Van Duijneveldt, I., Holvast, R., & Van Arkel, D. (2014). Heterdaadkracht organiseren. *Het Tijdschrift voor de Politie*, 76, 1-14.
- Jong, W., Dückers, M., & Holsappel, J. (2014). Vermissing van de broertjes Ruben en Julian. M. van Duin & V. Wijkhuijs (red.), *Lessen uit crises en (mini)-crises*, 153-167.
- Lam, J., Verbeek, S. & Kop, N. (2022). *Anders durven, anders doen*. Politieacademie.
- Van Koppen, P.J. (2007). De goede getuige die af en toe faalt. *Tijdschrift voor Criminologie*, 49, 407-417.
- Van Leiden, I., & Hardeman, M. (2017). *Vermisten op het spoor*. Bureau Beke.
- Van Steden, R., Anholt, R., & Koetsier, R. (2021). *De kracht van gebiedsgebonden politiewerk: Een internationale literatuurstudie*.

er bijvoorbeeld veel burgerreddingshonden zijn, verloopt de certificering en inzet voor de politie niet via individuele verenigingen, maar via de overkoepelende SIN. Wanneer burgeractiviteiten elkaar aanvullen in plaats van overlappen, zoals het coördineren van spontane vrijwilligers (CPV) en zoeken met getrainde burgers (VST), komt dit de samenwerking ten goede.

Eén taak

Bij vermissingen staat altijd één doel voorop: het (levend) terugvinden van de vermiste persoon. Hierdoor hebben burgers en politie één en dezelfde taak. Dat klinkt vanzelfsprekend, maar dat is het vaak niet. Bij de politie zit 'boeven vangen' diep in het DNA, waardoor de samenwerking met partners toch vaak intern en op strafrecht is georiënteerd. Partners voelen op hun beurt vaak wel een maatschappelijke verantwoordelijkheid, maar deze is ondergeschikt aan hun kernopdracht. Bij het zoeken naar vermiste personen vinden burgers en politie elkaar in het belang van de vermisten en de achterblijvers.

Tegelijkertijd brengt ook deze samenwerking in vermissingszaken scherpe dilemma's met zich mee. Convenanten geven structuur en duidelijkheid, maar leiden onvermijdelijk tot spanningen met organisaties die zich buitengesloten voelen. Bovendien laten burgers zich niet tegenhouden, waardoor de politie zich ook moet verhouden tot initiatieven waar zij niet zelf voor kiest. En terwijl professionalisering de kwaliteit van burgerhulp verhoogt, groeit ook het risico op bijvoorbeeld ingrijpende privacy-schendingen. De centrale vraag blijft dan ook hoe de politie in dit speelveld haar legitimiteit en regie kan behouden.

Ondanks deze vraagstukken is het gezamenlijk zoeken naar vermisten uitgegroeid tot de meest volwassen vorm van burgerparticipatie. Hiermee biedt het de politie een inspirerend voorbeeld voor samenwerking met burgers op andere terreinen: gestructureerd, aanvullend, gelijkwaardig en gedreven door maatschappelijke betrokkenheid. Misschien wel belangrijker: vermissingen laten zien dat volwaardige samenwerking tussen burgers en politie geen droombeeld is, maar tastbare realiteit.

RWS

Defence & Law Enforcement

ONE TARGET ONE SHOT ONE CHOICE

RWS GmbH – Your reliable partner for your mission, training and simulation

ENFORCETAC

INTERNATIONAL EXHIBITION & CONFERENCE

AMMO 2026 SYMPOSIUM

MASTERING AMMUNITION
PROCUREMENT IN TIMES OF
COMBAT READINESS

FEB. 24, 2026 | POWERED BY RWS

MORE INFORMATION | ENFORCETAC.COM

BDT

RWS GmbH is part of the Beretta Holding Group and member of the BDT alliance. This advertisement serves to present our company. Delivery exclusively to official buyers.

RWS GmbH / info@rws-tech.com / www.rws-technology.com

De Nationale Politie kán niet zonder EBP

Lawrence W. Sherman is een experimenteel criminoloog en politiedocent die het concept van evidence-based policing (EBP) definieerde. Sinds de jaren negentig van de vorige eeuw is het concept verder ontwikkeld aan Cambridge University. Ondertussen zijn er wereldwijd zogeheten *societies* ontstaan. Zo bestaat er een society in het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten, Canada, Australië en Nieuw-Zeeland. En sinds drie jaar ook in Nederland. Deze verenigingen zijn opgericht door actieve politiemensen en -leiders. Zij werken samen

met verschillende onderzoeksinstituten waaronder universiteiten. De Society of Evidence-Based Policing Nederland (SEBPNL) werkt samen met het Nederlands Studiecentrum voor Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR).

EBP is gestoeld op twee gedachten: 1. maak gebruik van de evidentie (*evidence*) uit wetenschappelijk onderzoek en pas dit toe in de politiepraktijk, en 2. doe onderzoek naar effectief politiewerk. Deze twee aspecten van EBP zijn van wezenlijk belang voor de Nationale Politie. Allereerst omdat veel kennis die beschikbaar is over effectief politiewerk nog onvoldoende wordt gebruikt in de dagelijkse politiepraktijk. Zie bijvoorbeeld de huidige toepassing van *The Best of Three Worlds* (B3W). In dit basisboek, gepubliceerd door de politie in 2010, wordt de effectiviteit van verschillende veiligheidsstrategieën genoemd. Die effectiviteit is gebaseerd op evidentie uit wetenschappelijk onderzoek. De vraag rijst: op welke wijze worden deze veiligheidsstrategieën toegepast binnen de Nationale Politie?

Community Policing is sinds Politie in Verandering (PIV) de basis van de Nederlandse Politie. De *Broken Windows-theorie* is inmiddels ontkracht. Probleemgericht werken is weliswaar opgenomen in de beleidsplannen van de Nationale Politie. De praktijk is echter veel weerbarstiger.

Geconcentreerde afschrikking (*focused deterrence*) wordt enigszins toegepast, echter over de precieze effecten weten we in de Nederlandse context vrij weinig. *Third Party Policing* is ingebed in de strategie van de Nationale Politie, zie bijvoorbeeld de ontwikkeling op publiek-private samenwerking. *Hot Spots policing* daarentegen lijkt geen ingebedde strategie te zijn, ondanks dat de effectiviteit ervan in de wetenschap onbetwist is. Men heeft zelfs onderzocht dat men 10-16 minuten op een hotspot aanwezig zou moeten zijn om effect te sorteren, de zoge-

naamde *Koper-curve*. *Intelligence Led Policing* is geïnstitutionaliseerd binnen de Nationale Politie via de *intelligence* organisatie. Waarbij de hoeveelheid *intelligence* inmiddels te groot is om er nog uitvoering aan te kunnen geven. CompStat is in deze context een interessant concept. In hoeverre vindt er criminaliteitsanalyse plaats die fenomeenanalyses overstijgt? En op welke wijze worden politieleiders verantwoordelijk gehouden voor het veiligheidsbeeld in hun gebied(en)? En wie evalueert of ingezette interventies ook daadwerkelijk hebben bijgedragen aan

het verbeteren van de veiligheid? Vragen die aandacht en onderzoek behoeven, want: meten = weten. Ook is bekend dat een *hoge pakkans* effectief is als strategie. De vastlopende strafrechtketen is daarbij weinig helpend. Het zijn deze strategieën die bewezen effectief zijn, zij zijn echter onvoldoende ingebed in de politiepraktijk. Daarom is het noodzakelijk voor de Nationale Politie om EBP als overkoepelende (evaluatie)strategie te omarmen, zodat we inzichten daadwerkelijk gaan toepassen en nieuwe interventies daadwerkelijk op effectiviteit aan onderzoeken. Zodat we een nog effectievere politie worden dan we nu al zijn!

Veiligheidsstrategie	Onderliggende hypothesen	Effectiviteit
Community Policing	Grote betrokkenheid van gemeenschap en lokale politiemensen bij beleidskeuzes in combinatie met gezamenlijke en gerichte aanpak van de belangrijkste problemen.	Effectief
Broken Windows	Zero Tolerance aanpak van allerlei dagelijkse ongeregeldeheden en asociale gedragingen, om verval en verloederde tegen te gaan.	Onduidelijk
Problem Oriented Policing	Hoe beter de politie (oorzakelijke) factoren in relatie tot criminaliteit kan identificeren en samen met partners gericht aanpakt, hoe minder criminaliteit.	Effectief
Geconcentreerde afschrikking	Persoonsgerichte aanpak op (groepen van) veelplegers op basis van probleemanalyse. Belangrijke voorwaarde is dat de politie goede samenwerkingsverbanden onderhoudt met andere organisaties.	Veelbelovend
Third Party Policing	De politie kan criminaliteit reduceren door (gedwongen) samenwerking en informatie-uitwisseling met lokale overheden en andere partijen.	Effectief
Hot Spots Policing	Hoe meer gerichte surveillance op criminele hot spots en hot times, hoe minder criminaliteit op die plaatsen en tijden.	Effectief
Intelligence Led Policing	Hoe beter de sturing van het politiewerk op basis van passende veiligheidsanalyses, des te minder criminaliteit en onveiligheid.	Effectief
CompStat	Accountability bij de aanpak van acute criminaliteitsproblemen en hot spots op basis van criminaliteitsanalyses zorgt voor minder criminaliteit en wanorde.	Veelbelovend
Hoge pakkans	Hoe hoger de (verwachte) pakkans, des te minder delinquent en overlastgevend gedrag.	Effectief

Uitdagingen op het gebied van datagedreven politiewerk en AI

VAN DATA NAAR DAADKRACHT

Technologische ontwikkelingen op het gebied van data-verzameling en de toepassing van *Artificial Intelligence* (AI) leiden tot grote uitdagingen in het politiewerk. Nieuwe technologie verandert namelijk niet alleen de aard en omvang van de criminaliteit ('AI-criminaliteit'), maar ook het politiewerk en de politieorganisatie. In het rapport *Navigeren in niemandsland* formuleert de Wetenschappelijke Adviesraad Politie (WARP) de belangrijkste uitdagingen met betrekking tot de uitvoering en inrichting van het politiewerk als het gaat om de inbedding en toepassing van datagedreven politiewerk en de doorwerking van AI.

In de strategische agenda *Stevig staan in deze tijd* (2025) schrijft de Nederlandse politie dat de digitale transformatie een 'doorsnijdend' thema is voor de organisatie omdat de politie 'in toenemende mate gebruik maakt van omvangrijke hoeveelheden data en van digitale technologieën om deze data ten behoeve van het politiewerk te verwerken' (2025: 17). Deze aandacht voor data is niet nieuw. Van oudsher spelen data een centrale rol in het politiewerk; een ontwikkeling die teruggaat naar de negentiende eeuw (*mug shots, dactyloscopie*). Vanaf de jaren 1980 krijgt datagedreven werk een sterke impuls met strategieën als *hot spots policing* en *intelligence led policing*.

De komst van AI is een volgende transformatie van het politiewerk, waarbij AI door

én voorbij de processen van digitalisering gaat (o.a. Landman, 2023; Van Brakel, 2023; Schuilenburg, 2024). Het gaat hierbij om 'systemen die intelligent gedrag vertonen door hun omgeving te analyseren en – met enige graad van autonomie – actie te ondernemen om specifieke doelen te bereiken' (art. 3 lid 1 AI Act). Wat zijn de belangrijkste uitdagingen van deze transformatie? Dit artikel belicht vier adviezen uit ons rapport *Navigeren in niemandsland*, afgeleid van de door ons geïdentificeerde kernuitdagingen voor de Nationale Politie.

1. Ontwikkel een overkoepelend ELSA (*Ethical, Legal and Societal Aspects*) raamwerk

ELSA-uitgangspunten worden steeds belangrijker voor maatschappelijk verantwoorde

Over de auteurs

Prof. dr. mr. Marc Schuilenburg en prof. dr. Ellen Giebels zijn lid van de Wetenschappelijke Adviesraad Politie (WARP) en medeverantwoordelijk voor het rapport *Navigeren in niemandsland: Zeven urgente uitdagingen rondom digitalisering en AI in politiewerk*. Het volledige rapport en de reactie van korpschef Janny Knol op alle aanbevelingen kunnen hier worden gelezen: www.wetenschappelijkeadviesraadpolitie.nl/publicaties.

Nieuwe technologie verandert het politiewerk en de politieorganisatie

Literatuur

- Endedijk, M.D. & Cuyvers, K. (2022). Self-regulation of professional learning: towards a new era of research. In: C. Harteis, D. Gijbels & E. Kyndt (eds.), *Research approaches on workplace learning: Insights from a growing field* (pp. 219-237), Cham: Springer.
- Landman, W. (2023). *Politiewerk aan de horizon. Technologie, criminaliteit en de toekomst van politiewerk*. Den Haag: Sdu Uitgevers.
- Leese, M. (2024). Staying in control of technology: predictive policing, democracy, and digital sovereignty. *Democratization*, 31(5), 963-978.
- Morozov, E. (2025). De nieuwe elite van Silicon Valley, *De Correspondent*, 28 mei.
- Nationale Politie (2025). *Stevig staan in deze tijd: Strategische agenda politie 2025-2030*, www.politie.nl/binaries/content/assets/politie/onderwerpen/publicaties/2025/748ab5cf-6e4d-41ca-b8a1-d9d141a2f916.pdf.

innovatie. Het betekent dat in een zo vroeg mogelijk stadium rekening wordt gehouden met de ethische, juridische en maatschappelijke aspecten bij het ontwerp en de inzet van nieuwe technologie. Belangrijk hiervoor is het betrekken van relevante stakeholders in het ontwerp en de implementatie ervan, zoals bedrijven, burgers, maatschappelijke organisaties en de wetenschap. Het onderliggende idee is dat op deze manier uiteenlopende (publieke) waarden vanuit een breed perspectief vroegtijdig zichtbaar worden gemaakt en democratische afwegingen kunnen plaatsvinden wanneer ethische, sociale en juridische dilemma's optreden (Schuilenburg & Wessels, 2022).

In lijn hiermee experimenteert de politie met zogenoemde 'ethiektafels' rond concrete casussen. Dat is prijzenswaardig, maar staat nog ver af van een structurele en duurzame inrichting van maatschappelijk verantwoorde innovatie. Daarvoor is een overkoepelend ELSA-raamwerk nodig met een bijbehorende standaardwerkwijze binnen de politieorganisatie. Inspiratie hiervoor is te vinden in het buitenland, zoals de *New Machine Learning Guide for Policing* uit het Verenigd Koninkrijk¹. Voor de ontwikkeling en inzet van (risicovolle) algoritmen en AI is publieke transparantie een noodzakelijke voorwaarde. Ook in *Stevig staan in deze tijd* wordt onder de noemer van het versterken van rechtsstatelijk handelen het belang

van maatschappelijke transparantie benadrukt voor de politie. Dat betekent meer dan simpel voldoen aan de wettelijke verplichtingen. Voor behoud van het vertrouwen in de politie is transparantie rond data- en AI-toepassingen cruciaal. Transparantie betekent ook actief communiceren waar van de openbaarheid wordt afgeweken – en waarom. Daarom adviseren wij om ELSA-afwegingen structureel te integreren in het ontwikkelproces van data- en AI-toepassingen en transparantie over data- en AI-toepassingen als uitgangspunt te hanteren met als stelregel: 'openbaar, tenzij'.

2. Formuleer voorwaarden voor de samenwerking met private partijen

Voor datagedreven politiewerk en de inzet van AI is samenwerking met private partijen onvermijdelijk. Veel van de nieuwste AI-technologie is bijvoorbeeld in handen van private partijen, met name grote techbedrijven als Palantir. Zij beschikken ook vaak over datasets die groter en gevarieerder zijn dan de datasets van de politie. Deze datasets kunnen voor de opsporing van bepaalde vormen van criminaliteit waardevol zijn als het gaat om zicht krijgen op nieuwe criminaliteitsfenomenen en op mogelijke verdachten die tot dan toe onder de radar zijn gebleven.

Maar de samenwerking komt ook met een aantal risico's. Denk aan het weglekken van essentiële kennis en het niet zelf ontwikkelen van kunde die nodig is om sturing te geven en het politiewerk te kunnen monitoren. Daarnaast is er het risico dat de politie te veel afhankelijk wordt van een samenwerkingspartij (*vendor lock-in*) (Zuboff, 2019; Slobogin & Brayne, 2022). Deze risico's worden versterkt door de huidige geopolitieke ontwikkelingen en mogelijke afhankelijkheid van staten met andere belangen of rechtsstelsels (Morozov,

¹ Zie: <https://science.police.uk/news-and-events/news/new-machine-learning-guide-for-policing/>.

2025). Dat betreft bijvoorbeeld ook incompatibiliteit met AVG-wetgeving en de Europese AI Act, die stelt dat ook bij inkoop van AI-tools de gebruiker van het algoritme verantwoordelijk is voor de inzet hiervan.

Tegelijk is volledige digitale soevereiniteit voor de politie niet wenselijk en haalbaar (Leese, 2024). Wij adviseren daarom een toetsings- en samenwerkingskader op te stellen met duidelijke voorwaarden voor samenwerking met private partijen. Dat zorgt ervoor dat de politie in publiek-private samenwerkingen zorgvuldig, verantwoord en doelgericht kan opereren. Het vastleggen van voorwaarden draagt ook bij aan meer transparantie naar burgers en andere publieke en private partijen. Dat bevordert het maatschappelijk vertrouwen dat de politie in haar omgang met data en AI-toepassingen rechtsstatelijk en verantwoord handelt.

“

Veel van de **AI-technologie** is **in handen** van grote techbedrijven

3. Maak data- en AI-geletterdheid een integrale basisvaardigheid

Met de snelle ontwikkelingen, kansen én risico's rond datagedreven werken is het van cruciaal belang dat het begrijpen en verantwoord kunnen toepassen van data- en AI-systemen een integrale basisvaardigheid wordt binnen de politieorganisatie. Dit vraagt enerzijds om structurele inbedding in het basis-

Literatuur (vervolg)

- Schuilenburg, M. (2024). *Making Surveillance Public: Why You Should Be More Woke about AI and Algorithms*. The Hague: Eleven International Publishing.
- Schuilenburg, M. & Wessels, M. (2022). Vier handvatten voor betrouwbare algoritmische toepassingen in het politiewerk. *Het Tijdschrift voor de Politie*, 3, 11-15.
- Slobogin, C. & Brayne, S. (2022). Surveillance Technologies and Constitutional Law. *Annual Review of Criminology*, 6, 1-22.
- Van Brakel, R. (2023). Artificiële Intelligentie en veiligheid: Kansen en uitdagingen. *Politie & Recht*, 4, 151-162.
- Zuboff, S. (2019). *The Age of Surveillance Capitalism: The Fight for a Human Future at the New Frontier of Power*. New York, NY: Public Affairs.

De tijd van **vrijblijvendheid** en **experimenteren** is **voorbij**

vakspecialistisch en hoger politieonderwijs, met differentiatie op functieniveau, bijvoorbeeld via het model van datavolwassenheid. Essentieel is dat wordt vastgesteld wie op welk niveau welke mate van data- en AI-geletterdheid nodig heeft. Dit kan ook voorkomen dat er een ongewenste tweedeling ontstaat binnen de politie tussen professionals die wel digitaal bekwaam zijn ('experts') en collega's die dat niet zijn.

Daarbij is het belangrijk om ook te kijken naar andere leervormen. Hiervoor is inspiratie te halen uit andere vakgebieden. In de techniekbranche wordt bijvoorbeeld breed gebruikt gemaakt van de methodiek van *learning communities* (Endedijk & Cuyvers, 2022). In een *learning community* maakt het leren integraal deel uit van het eigen werk. Concrete praktijkuitdagingen of problemen op het gebied van data en AI vormen dan uitgangspunt voor discussies tussen collega's met verschillende achtergronden en ervaring om te komen tot gezamenlijke probleemoplossing. Zo wordt kennis direct getoetst aan de meest actuele stand van zaken en collectief opgebouwd en gedeeld. Deze werkwijze bevordert vakmanschap en innovatiekracht. Ook helpt het om schaars technisch talent sneller binnen te krijgen en kunde te behouden.

Binnen de politie wordt al op beperkte schaal gewerkt met vergelijkbare 'kennissnetwerken', maar gezien de stevige uitdagingen zou het goed zijn dit organisatiebreed op te tuigen. Want minstens zo belangrijk als het leren van praktische digitale vaardigheden is het ontwikkelen van een kritische digitale *mindset* in het omgaan met data en AI. Dat betekent: in staat zijn om data en AI-vraagstukken systematisch te benaderen, bewust na te denken over de

probleemdefinitie, datakeuze, verwerking, en de maatschappelijke implicaties van het gebruik. Wij adviseren om de digitale *mindset* van politiemensen te prioriteren en de ontwikkeling daarvan door de tijd te blijven monitoren.

4. Kritische reflectie op toepassingsgebieden

De ontwikkeling van praktische toepassingen op het gebied van datagedreven werk en AI gebeurt binnen de politieorganisatie nu vooral binnen de strafrechtelijke rechtshandhaving, in het bijzonder bij de bestrijding van georganiseerde criminaliteit. Daarbij ligt de nadruk – naast het automatiseren van routinematige handelingen – op een efficiëntere en effectieve toegang tot (informatie uit) data. Minder aandacht is er voor de vraag hoe AI kan bijdragen aan andere gebieden, zoals de versterking van de relatie tussen politie en burgers en het daarop gebaseerde vertrouwen. Kunnen AI-toepassingen worden ingezet door de politie om haar sociale legitimiteit te versterken en te zorgen dat de relatie met burgers minder afstandelijk en onpersoonlijk ('abstract') wordt?²

Terwijl AI-toepassingen om de relatie met burgers te versterken nog onvoldoende worden benut, worden andere sporen gevolgd die het vertrouwen van burgers juist onder druk zetten. Door toegenomen technologische mogelijkheden is criminaliteitsvoorspelling (*predictive policing, crime forecasting*) een snelgroeiend veld binnen het politiewerk. De afgelopen vijftien jaar hebben echter laten zien dat patroonherkenning nuttig kan zijn, maar dat voorspellen op persoonsniveau grote en ingrijpende risico's met zich meebrengt. De effectiviteit is doorgaans discutabel, onder meer omdat menselijk gedrag slecht voorspelbaar is, het onduidelijk is welke variabelen er in een specifieke sociale context toe doen, en al helemaal niet hoe deze zijn te meten en vast te leggen. Algoritmes zijn namelijk nooit neutraal, want ze worden getraind op data die al sociaal scheef verdeeld zijn. Bepaalde groepen burgers – vaak in kwetsbare posities – laten bijvoorbeeld meer digitale 'sporen' na

² Inspiratie hiervoor zou opgedaan kunnen worden bij het Europese project KOBAN, waarbij in verschillende politiepijots wordt geëxperimenteerd met datagedreven tools om lokale verbindingen tussen burgers en politie te versterken, zie: <https://koban-project.eu/>.

dan anderen, wat kan leiden tot onevenredige aandacht, onjuiste conclusies en een zichzelf versterkend effect. Vanwege de forse consequenties is in het Britse parlement daarom onlangs een verbod voorgesteld op persoonsgerichte voorspellingen door de politie, gebaseerd op AI, algoritmen of automatische beslissingen³.

Wij adviseren daarom niet verder in te zetten op (algoritmische) toepassingen die (crimineel) gedrag op persoonsniveau voorspellen en meer te kijken naar AI-toepassingen die kunnen bijdragen aan het versterken van de relatie met en het vertrouwen van burgers ('positieve veiligheid'). Dit kan ook zorgen voor een constructiever maatschappelijke debat over de inzet van data- en AI-toepassingen door de politie.

Conclusie

AI-toepassingen zijn er ter ondersteuning van politieprofessionals bij het uitvoeren van hun taak. Net als fysieke geweldsmiddelen, denk aan het dienstpistool en de wapenstok, vergen zij kennis en training. Zij onderscheiden zich echter door hun vaak ongrijpbare, veranderlijke en complexe karakter en hun inbedding in een bredere juridische en geopolitieke context. Tegelijk is de snelheid van ontwikkelingen hoog, wat leidt tot gevoelde urgentie en tot het risico steeds achter de feiten aanlopen. Dat vraagt om daadkracht in het vooraf formuleren van uitgangspunten en randvoorwaarden door de Nederlandse politie op het gebied van datagedreven werk en het gebruik van AI. Daarom stellen wij: de tijd van vrijblijvendheid en experimenteren is voorbij. •

3 Zie: www.computerweekly.com/news/366626658/MPs-propose-ban-on-predictive-policing.

Word lid van Equipe

iedereen doet politiewerk

100 JAAR De kracht van het argument

EQUIPE
Vereniging voor Politie

iedereen is van harte welkom bij onze vereniging! www.equipe.me

GESLAAGD

Aan de Politieacademie studeren jaarlijks vele politiefunctionarissen af. Voor deze rubriek selecteren de opleiders van de Politieacademie enkele boeiende en goed beoordeelde verslagen van afstudeeronderzoeken. De meeste scripties kunnen bij de Mediatheek van de Politieacademie (www.politieacademie.nl/mediatheek) geraadpleegd worden. Publicatie aldaar is afhankelijk van de rubricering van de mate van vertrouwelijkheid. De scripties van onderstaande studenten kunt u rechtstreeks aanvragen via het vermelde e-mailadres.

Haalzaken

Nina Kok
Bachelor Politiekunde

De Eenheid Rotterdam heeft te maken met een enorme golf aan excessief geweld, als gevolg van conflicten in de georganiseerde drugscriminaliteit. Doordat er al tientallen jaren onvoldoende capaciteit is binnen alle afdelingen van de politie, is zij haar informatiepositie verloren. Signalen van beginnende criminaliteit onder jongeren zijn destijds en worden nu nog steeds onvoldoende opgepakt. Jongeren van toen konden ongestoord hun gang gaan, rustig doorgroeien en zijn buiten het zicht van de politie gekomen. Inmiddels is deze groep de opdrachtgever van het excessieve geweld en is de volgende generatie op komst. Ook op deze jongeren heeft de politie onvoldoende zicht. Doordat de manier van het beslechten van drugsconflicten sinds twee jaar is veranderd, ondervindt de maatschappij steeds meer overlast van deze conflicten. Dit maakt dat het geweld als uiting van deze conflicten niet langer genegeerd kan worden door de politie. Er wordt met de beschikbare capaciteit geprobeerd om dit geweld de kop in te drukken, maar uit de cijfers blijkt dat het geweld blijft toenemen.

De fluïde netwerken en de taakdifferentiatie die sinds een aantal jaar zichtbaar is binnen de georganiseerde drugscriminaliteit, bemoeilijken de opsporingsonderzoeken naar het excessieve geweld. De onderzoeken kosten veel tijd en capaciteit, en desondanks weet de politie nog steeds niet wat nou precies de oorzaak is van het geweld.

Doordat de politie op alle fronten geen capaciteit heeft om informatie om te zetten in opsporingsonderzoeken (haalzaken), wordt er letterlijk met de kraan open gedweild. Het capaciteitstekort blijkt ook uit de dilemma's die voortkomen uit opsporingsonderzoeken.

Wanneer men aan de voorkant wil komen van deze problematiek, zal meer aandacht besteed moeten worden aan beschikbare informatie over strafbare zaken, de haalzaken.

Crimescript

Tessa Jussen
Bachelor Politiekunde

De toename van explosies en beschietingen gericht op panden is de afgelopen jaren een groeiend en zorgwekkend fenomeen in Nederland. De aanslagen kunnen gerelateerd zijn aan georganiseerde misdaad, maar ook persoonlijke en zakelijke conflicten spelen een rol. Een opvallende landelijke trend is dat uitvoerders van deze incidenten vaak erg jong zijn, een beeld dat zich ook in district Hart van Brabant vestigt. Hier werden 44 dossiers van de afgelopen 3,5 jaar geanalyseerd en 8 diepte-interviews gehouden. Dat leverde waardevolle inzichten op.

De aangehouden uitvoerders waren overwegend tussen de 13 en 23 jaar en maken deel uit van de categorie 'jonge aanwas'. In maar liefst 73% van de gevallen werd echter geen uitvoerder aangehouden. Daarnaast is het vaak niet mogelijk om de exacte aanleiding voor de incidenten te achterhalen. In veel gevallen blijven de oorzaak en motieven onbekend, wat het extra moeilijk maakt om de dreiging vanuit een crisis- en conflictbeheersingsperspectief goed in te schatten. Bij incidenten waar sprake is van het zogenaamde 'crimescript' – waarbij opdrachtgevers via tussenpersonen jongeren aanzetten tot gewelddadige daden – blijft het opvallend dat in Hart van Brabant in geen van de geanalyseerde dossiers een opdrachtgever is aangehouden. Dit onderstreept de complexiteit van het fenomeen; criminele netwerken zijn moeilijk te doorgronden en de onderliggende dynamiek van de incidenten blijft onduidelijk.

De bevindingen benadrukken de urgentie van gerichte interventies, zowel preventief als repressief. Het onderzoek pleit voor intensievere samenwerkingen met scholen en jeugdzorg, snellere en effectievere respons bij incidenten, en het prioriteren van explosievenhandel als een cruciaal aspect in de bestrijding van het crimescript.

Exclusieve gepantserde voertuigen

verhuur – verkoop – lease

Wij leveren uitsluitend originele, door de fabriek gepantserde voertuigen van de merken Audi, BMW en Mercedes.

Alle activiteiten met betrekking tot gepantserd vervoer worden strikt vertrouwelijk behandeld. Voor toelichting of overleg kunt u contact opnemen met Darcy Hoogenhout, directeur van HooG Selections, via +31 85 043 05 86 of Darcy@hoogselections.nl

[Hoogselections.nl](https://www.hoogselections.nl) | [Ambachtsweg 13 2222AH Katwijk](https://www.ambachtsweg132222ahkatwijk.nl) | +31 850430586 | Darcy@hoogselections.nl

Waterdicht

Dempende
technologie

Anti-slip

Altijd paraat. Altijd stabiel. De
HAIX Black Eagle Athletic geeft
je grip, bescherming en comfort
– waar je dienst je ook brengt.
De volgende stap zet je met
vertrouwen.

Ontdek meer van HAIX.

HEROES
WEAR HAIX